

Samenlevingsopbouw

De deelnemers aan de internationale conferentie Urban Community Work in Europe namen, naast alle theoretische uitwisselingen, een kijkje in de keuken van het Nederlandse opbouwwerk.

Allochtonen hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de samenleving, zo bleek op het symposium Innovatie in de multiculturele samenleving. Maar, geen integratie zonder acceptatie.

De Deventer Cultuurmakelaar over de kracht van cultuur en artistieke projecten in het opbouwwerk, mogelijk dankzij het Actieplan Cultuurbereik.

Ten geleide

Colofon

Samenstelling en redactie:

Fenny Gerrits, (hoofdreductie),
Coby van Geffen (eindreductie),
Ed Kooger, Wil van de Leur
en Kees Stuurup.

Administratieve ondersteuning:
Patty Schellekens en John
Struiken.

Cartoon pag.11 Marnix Rueb.

Foto/illustratie omslag: foto

Mieke Willemsen (Boog)

Vormgeving/DTP: John Struiken.

Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:

De jaarabonnementsprijs
bedraagt €40,- voor het eerste en
€37,- voor het tweede en verdere
abonnementen. Losse nummers
kosten €7,50- (Prijzen exclusief
portokosten.)

Opzegging van abonnementen
dient schriftelijk vóór 1 december
te geschieden.

ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,
2512 EX Den Haag,
Telefoon: 070-380 4431,
faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail Internet:

info@opbouwwerk.nl

Advertentie tarieven zijn op aan-
vraag verkrijgbaar.

Kopijsluistingsdatum volgende nr.:
25-11-'02

Deze editie opent met een verslag van de onlangs gehouden conferentie 'Urban Community Work in Europe'. Het is niet veel meer dan een impressie omdat het teveel redactieruimte zou vergen de conferentie minutieus te beschrijven. Voor geïnteresseerden komt er begin 2003 een heus 'Conference Book' uit, dat meer op details van de inhoud zal ingaan (in het Engels). Het staat in ieder geval vast dat de aanwezigen erg enthousiast waren over het verloop van de conferentie en dat betekent dat het Nederlandse (zeker ook het Haagse) opbouwwerk het werk goed heeft neergezet tegenover onze buitenlandse gasten.

Verder in dit nummer een artikel over 'het beste bewaarde welzijnsgeheim van Nederland': de Moedercentra, 'krachtcentrales op het gebied van integratie, emancipatie, economische zelfstandigheid en sociale activering van alle vrouwen'.

Afgelopen juni bezochten een gemengd gezelschap uit de sectoren Natuur- en Milieueducatie (NME) en opbouwwerk allerlei duurzame initiatieven in Amsterdam. Een verslag daarvan kunt u lezen op pagina 12.

Als nieuwe rubriek leest u op pagina 16 meer over X-S2, kennisnetwerk sociaal beleid, een nieuwe organisatie die de wijze van kennisuitwisseling tussen opbouwwerkers wil verbeteren en vernieuwen.

Met het Actieplan Cultuurbereik hebben dertig grote gemeenten en de twaalf provincies toegang tot veel middelen en politieke aandacht om de relatie tussen kunst, cultuur en opbouwwerk praktisch handen en voeten te geven. In Deventer kreeg het Actieplan onder ander vorm door middel van het fenomeen 'Cultuurmake-laar'.

De Landelijke Vereniging Kleine Kernen tenslotte maakt een nieuwe start. Samen met LOC-Platteland kan opnieuw worden gewerkt aan de belangenbehartiging van kleine dorpen en het landelijke gebied.

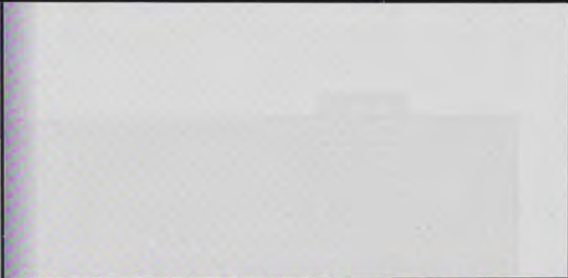
Pagina 9

De tweedehands kinderkledingwinkel bij Moedercentrum Donna in Hengelo

Inhoud

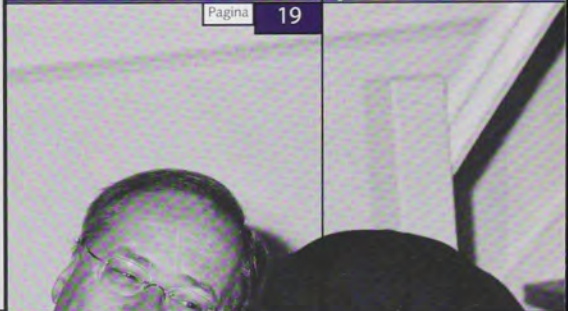
4. *Urban Community Work in Europe, Internationale conferentie, Fenny Gerrits*
8. *Moedercentra maken het verschil samen, Coby van Geffen*
10. *Woonwagengebeleid in beweging, aankondiging symposium*
11. *Cartoon, Stadsnomaden protesteren bij stadhuis, Marnix Rueb*
12. *Pijpenstelen, palmbomen en floatlands, Duurzame initiatieven in wijken en buurten, Jelma Wiegersma*
16. *XS-2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid, Lokaal opbouwwerk verbeteren en vernieuwen door kennis te delen*
17. *Een eeuw burgerzin, Werken aan welzijn in Lochem, Mart Schouten*
18. *Geen integratie zonder participatie, Symposium Innovatie in de multiculturele samenleving, Ineke Geraerds*
21. *Steun allochtone zelforganisaties doorbreekt isolement*
22. *Kiosk, Jos van Meeuwen*
24. *De kracht van cultuur, Cultuurmakelaar in Deventer, Sikko Cleveringa*
30. *Weduwe Nasution geridderd, J. van den Berg*
31. *Cursus opbouwwerk en plattelandsvernieuwing*
32. *LVKK maakt doorstart, Dick Meesterberends*
34. *Sociaal sector vraagt om kennis via internet, en nieuwe Novibkalender*
35. *Noorse duurzame ideeënbank, Gerard Hautekeur*
36. *Bepaalde rol duurzaam bouwen, en Kinderen in de schaduw van geweld*
37. *Stad en land, Diana van Oort*
40. *Advertentie*

Pagina 20

Danseressen tijdens het optreden van muziekgroep B17A

Foto: Lucy Coenen

Pagina 19

Onderonsje: burgemeester drs. W.J. Deetman van Den Haag in gesprek met Malika Mozabet, een van de deelnemers tijdens het symposium Innovatie in de multiculturele samenleving

Foto: Lucy Coenen

Urban Community Work in Europe

Internationale conferentie in Den Haag

Onder de titel *Urban Community Work in Europe in the context of social development* organiseerde het LCO onlangs in samenwerking met het Inter-University Consortium of International Social Development (IUCISD) een internationale conferentie. De conferentie werd gehouden in het gebouw van de Haagse Hogeschool die deel uit maakte van de organisatiecommissie. De conferentie werd mede mogelijk gemaakt door een bijdrage

van Fonds 1818. Stichting BOOG, opbouwwerkinstelling te Den Haag verzorgde de dag na de conferentie een excursieprogramma voor de buitenlandse gasten.

Op het programma van de conferentie stonden drie thema's:

- * urban community work in Europe
- * cultural and social diversity
- * crime prevention, social safety and community building.

Bij elk thema waren twee zogenaamde key notespeeches geprogrammeerd met aansluitend discussie. Daarna vonden steeds

twee workshops plaats met per workshop twee sprekers. Een flink aantal leden van het IUCISD had een paper aangeleverd die allemaal in de workshops werden gepresenteerd en bediscussieerd. Dit hoge participatiegehalte van de deelnemers maakte dat er een zeer geconcentreerde sfeer ontstond en dat er heel wat werd af gediscussieerd, ook in de wandelgangen.

Plechtig

De ontvangst van het gezelschap in de fraaie aula door drs. Els van Doorn, vice-voorzitter van het College van bestuur van de Haagse Hogeschool, droeg ook vanwege deze stijlvolle entourage een plechtig karakter. In haar welkomsttoespraak vertelde Els van Doorn iets over de praktijk en achtergrond van de Haagse Hogeschool. De HHS, opgericht in 1987, is één van de grootste

Het gebouw van de Haagse Hogeschool

Mw. Els van Doorn heet de gasten welkom

in the context of social development

hogescholen in Nederland. Er studeren meer dan 15.000 studenten waarvan de grote meerderheid uit de randstad. Meer dan 30 procent van de studenten is afkomstig uit een etnische minderheidsgroep. Dat maakt dat de HHS een belangrijke bijdrage levert aan de totstandkoming van de multi-culturele samenleving.

Na Els van Doorn betrad professor Shanti Kindhuka, voorzitter (president) van de wereldwijde IUCISD, het spreekgestoelte om de aanwezigen te verwelkomen. Hij stelde erg verheugd te zijn over de opkomst van circa twintig Europese leden, naast allerlei Nederlandse en buitenlandse -door het LCO- genodigden. Daarna nam professor Piotr Salustowicz het woord, hij is de voorzitter van de European branch. Volgens hem zag het programma er veelbelovend uit, de IUCISD-leden hadden gezamenlijk toch

voor voldoende interessant discussiemateriaal gezorgd om zes boeiende workshops te vullen.

Participatie

De eerste key note speech met als thema *Urban community work in Europe* werd gehouden door Paul Henderson van de Community Development Foundation te Leeds. Paul Henderson is onder de Nederlandse opbouwwerkers geen onbekende, hij publiceerde meerdere boeken die ook in Nederland gretig aftrek vonden. Ter ere van deze eerste door het LCO georganiseerde IUCISD-conferentie werd het eerste exemplaar van de tweede herziene druk van het Opcbouwcahier Social Inclusion & Citizenship gepresenteerd en aan Paul Henderson overhandigd. Na afloop van dit eerste plenaire deel van de conferentie lag

er voor alle aanwezigen een exemplaar gereed.

In zijn key note speech pleitte Paul Henderson voor het behoud van datgene waar community workers goed in zijn. Community work mag niet teveel beloven, ondanks de opwaartse druk van het lokale bestuur en andere actoren, zoals woningbouwcorporaties en de neerwaartse druk van landelijke en Europese besturen die blijken hun beleidsprogramma's ook erg veel van het werk zijn gaan verwachten. In het Verenigd Koninkrijk is de beroepsgroep klein en niet altijd adequaat opgeleid voor het werk. In een dergelijke situatie is het des te meer van belang om je eigen professionele handelen te bezien als één van de mogelijkheden om in een gemeenschap iets tot stand te brengen, in plaats van als de enige manier. Zijn betoog leidde tot een geani-

Piotr Salustowicz

Paul Henderson

meerde discussie over de vraag die door Arnon Bar-On werd opgeworpen, namelijk waarom community workers er eigenlijk vanuit moeten gaan in hun werk dat burgers willen participeren. Volgens hem willen burgers dat allerhande zaken in hun wijk en stad gewoon geregeld worden, en niet zozeer zelf daaraan een bijdrage leveren. Participatie wordt dan een soort noodzakelijk kwaad dat moet geschieden om te zorgen voor een adequate leefomgeving, omdat die zonder burgers kennelijk niet tot stand kan komen. Volgens Paul Henderson deed een dergelijke voorstelling van zaken geen recht aan de waarde van participatie voor de mensen zelf, die wel degelijk aanwezig is, blijkens de grote bereidheid van burgers zich voor allerhande doelen in te zetten samen met de werkers.

Als tweede key note speaker stond Vasily Mitrohin uit Moskou geagendeerd. Omdat

nership' succesvol kan stimuleren. Waarden zoals vrijheid van meningsuiting, sociale grondrechten en andere democratische verworvenheden staan daarin centraal.

Multiculturalisme

De volgende dag werd begonnen met het tweede blok van de conferentie: *Cultural and Social Diversity*. Jan Willem Duyvendak beet de spits af met zijn lezing: *Spacing Social Work? The district/neighborhood/community approach: opportunities and pitfalls*. In zijn verhaal plaatste Duyvendak enige (kritische) kanttekeningen bij de wijkaanpak. De wijk is niet noodzakelijk ook een gemeenschap. Je kunt mensen niet dwingen elkaars vrienden te zijn, dat is geen goede strategie. Wel kun je door middel van (vrijwillige) sociale activiteiten soms een aantal mensen bij elkaar brengen die het in het vervolg goed samen kunnen vinden. In

veel discussie op. Zijn eerste vraag betreft het idee dat bouwwerkers (tegenwoordig veel meer dan vroeger) een actieve en expliciete rol moeten spelen in het propageren van de multiculturele samenleving. Bar-On vroeg zich af of bouwwerkers hiervoor wel voldoende zijn toegerust gezien de tradities van het werk. De tweede vraag luidde: en als actieve stimulering van de multi-culturele samenleving tot het takenpakket behoort, wat voor opties hebben werkers dan gezien hun taakstelling? Volgens Bar-On hebben community workers de multiculturele samenleving niet veel te bieden en werken de basiswaarden van het vak zelfs een dergelijke bijdrage tegen. Het werken aan gelijkheid van individuen in een gegeven groep verhoudt zich wellicht niet altijd even goed tot de aard van de aanwezige verschillen tussen mensen. Een onderwerp waarin Jan Willem Duyvendak

Lambert Mulder en andere conferentie bezoekers

Excursie naar het project Van Asplaaq tot Vezademing

Uitleg tijdens de

de heer Mitrohin het Engels niet (voldoende) machtig was trad er ook een tolk aan die zijn (Mitrohins) speech uitsprak. Deze speech benadrukte de waarde van de democratie en in het bijzonder die van 'social partnership'. Speciaal in de grotere Europese steden zou men de ontwikkeling en het ontbreken van 'social partnership' intensief moeten bestuderen om tot methoden te komen waarmee men 'social part-

het algemeen is het beter om een werkdoel te kiezen dat gericht is op het kennen en gekend worden in de buurt. Want ook al kunnen we dan niet allemaal dikke vrienden worden van elkaar, we kunnen wel leren om op een relaxte manier naast elkaar te leven. De tweede spreker was de heer Arnon Bar-On, afkomstig uit Botswana. Hij stelde in zijn bijdrage twee buitengemeen kritische vragen en riep met de beantwoording ervan

zich in zijn tijd als hoogleraar Wetenschappelijke Grondslagen van het Opbouwwerk grondig heeft verdiept. Het derde blok handelde over het thema *Crime Prevention, Social Safety and Community Building*. Als eerste spreker trad Cees van der Vijver, hoogleraar Politie studies te Twente aan. Zijn 'counterpart' was Subhabrata Dutta uit Mumbai, India. Beiden verkenden de vraag in hoever-

re interventies vanuit het community work een bijdrage kunnen leveren aan vergroting van de veiligheid in de wijken. Daarbij kunnen diverse vormen van samenwerking tussen burgers en de politie een rol spelen.

Workshops

Na ieder blokje plenaire lezingen vonden twee workshops plaats, waar de aanwezigen met elkaar tot verdere verdieping konden geraken over de diverse onderwerpen die in het programma stonden geagendeerd. Tussen de lezingen en workshops door konden de aanwezigen zich informeren omtrent de staat van digitaal-sociaal Nederland, via een on-line en on-going presentatie van XS-2, verzorgd door Debbie den Heijer. XS-2 beheert de webportal op het gebied van sociaal beleid in Nederland. Onze buitenlandse gasten kregen via de fraaie Engelstalige presentatie een goed

Excursies

Op zaterdag stonden er vier taxi's klaar op het Haagse centraal station om de buitenlandse gasten te vervoeren naar diverse projecten van de Haagse opbouwwerkinstelling BOOG. Op de locaties waren managers van BOOG aanwezig om de gasten (in het Engels) uit te leggen wat de stand van zaken van de projecten was. Er waren vijf projecten geselecteerd die ieder twee groepen op bezoek kregen. Het project Bewonersparticipatie en milieu & duurzaamheid, kortweg E-team, leverde voldoende stof op tot een geanimeerd gesprek over de diverse mogelijkheden om het milieu te sparen. Het project Van Asplaat tot Verademing vergde nog een fikse wandeling (door zand en modder) om het te kunnen bezichtigen. De uitgereikte gele laarzen waren beslist geen overbodige luxe.

Moedercentrum in Scheveningen werden we verwelkomd door een delegatie onder leiding van Hannah Smeets van BOOG die een presentatie neerzette over het belang van dit Moedercentrum voor de omgeving. Hannah Smeets: "Hoewel ik verwachtte dat er alleen maar vrouwen zouden komen, bleek het merendeel van de gasten tot het mandom te behoren en ze waren nog geïnteresseerd ook. Ik heb van hen een flink aantal e-mail adressen gekregen." Het project Buurtbemiddeling tenslotte, kreeg ook veel belangstelling omdat dat voor de meeste gasten nieuw was. Aan het einde van de rit(ten) spoedden de busjes zich naar het Haagse City Hostel voor een gezamenlijke lunch. Aldaar werden ervaringen uitgewisseld en sprak iedereen zijn waardering uit voor de interessante professionele presentaties die men had meegemaakt. Al met al waren de gasten

Excursie

MC Scheveningen

Deelnemers aan de excursie

beeld van het gebruik dat de sociale sector maakt van het web en andere digitale mogelijkheden.

Na een geanimeerd diner bestaande uit een voortreffelijk Indonesisch buffet, verzorgd door de cateraar van de HHS, werd de conferentie afgesloten. Uit de reacties bleek dat het een geslaagde conferentie was geweest. Maar nog was het niet helemaal afgelopen

Het project Kids doen er toe mocht zich verheugen in een speciale belangstelling. Het bleek dat dergelijke projecten in de landen van herkomst van onze gasten ook talrijk zijn. Dat leidde tot een boeiende uitwisseling over de verschillende varianten die mogelijk zijn. Bottom-line was dat het versterken van positieve elementen in de samenleving een stukje effectieve samenlevingsopbouw vertegenwoordigt. Bij het

zeer voldaan om, naast de theoretische uitwisseling op de conferentie, ook de gelegenheid te hebben gekregen een kijkje te nemen in de keuken van het Nederlandse opbouwwerk. Want de praktijk, daar gaat het tenslotte om, ook in het buitenland.

<

Moedercentra maken

Tien jaar geleden gingen in Nederland, als 'projectje', de eerste drie Moedercentra van start: ontmoetingsplekken in de wijk voor en gedragen door vrouwen. Alle activiteiten komen er vanuit de vrouwen zelf. In de loop der jaren heeft het Moedercentrumconcept zich min of meer geruisloos bewezen. "Moedercentra zijn het best bewaarde welzijnsgeheim in Nederland." Op 5 november treden ze naar buiten met de studiedag 'Samen maakt het verschil'.

Bespreking in Moedercentrum Fullpouse in Sneek: kinderen horen erbij

Foto: Froukje van Baren

Studiedag Tien jaar Moedercentra

Dit jaar bestaat het Moedercentrumconcept tien jaar. Het Landelijk Netwerk Moedercentra en het Landelijk Centrum Opbouwwerk willen met een studiedag aan een groter publiek inzichtelijk maken welk verschil de Moedercentra, Vrouw- en Kindcentra en Ouder-Kind Centra nu eigenlijk maken. De studiedag is de kans om kennis te nemen van deze 'krachtcentrales' op het gebied van integratie, emancipatie, economische zelfstandigheid en sociale activering van alle vrouwen die elke dag samenwerken om het verschil te maken voor de toekomst.

De studiedag Tien jaar Moedercentra: Samen maakt het verschil wordt op 5 november 2002 georganiseerd in Nieuwegein.
Informatie: LCO, Gina Giavarra, tel. 070 - 3804431; email: moedercentra@opbouwwerk.nl

De titel van de studiedag komt niet uit de lucht vallen. 'Samen' werken staat centraal in het concept van de Moedercentra. Vrouwen zijn er, met hun kinderen, welkom om aan allerlei activiteiten deel te nemen. Samen zijn ze verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van het centrum. Alle activiteiten worden aangedragen door de vrouwen zelf. Niet hun problemen zijn daarbij het uitgangspunt, maar hun mogelijkheden en talenten. In een Moedercentrum (MC) kunnen vrouwen van elkaar leren, en elkaar steun geven en krijgen. De achtergrond van de vrouwen vormt een doorsnee van de maatschappij. "Dat is geen belemmering, maar juist een pluspunt," vindt projectontwikkelaar Gina Giavarra van het LCO. "Moederschap en vrouw-zijn is van alle culturen. Moedercentra zijn de laboratoria voor de toekomst: de multiculturele samenleving van vandaag en van de toekomst wordt er vormgegeven en gegrondvest." Want door met elkaar te werken aan de verbetering van hun sociaal economi-

sche positie, werken vrouwen tegelijkertijd aan hun integratie, emancipatie, inburgering of sociale activering.

Het 'samen' doen maakt een moedercentrum wezenlijk anders dan andere buurtgerichte voorzieningen, ook al kun je in een MC net zo goed een kook- of sollicitatiecursus volgen. "Het verschil is dat de vrouwen zelf aangeven wat ze willen," aldus Giavarra. "Een Moedercentrum is vanaf de basis georganiseerd. Je bent er geen consument, maar producent. Bezoekers van een MC nemen geen geïsoleerde diensten af, alle activiteiten hebben een link met elkaar.

Moedercentrum: unieke combinatie van talenten, generaties, culturen en levenssferen

Moedercentra zijn de hokjesgeest voorbij. De integrale aanpak, hot item in het welzijnsmerk, staat bij het MC al vanaf dag één centraal. Het verschil tussen Moedercentra

het verschil samen

De Tweedehands kinderkledingwinkel bij MC Donna in Hengelo

foto: Joost van der Spek

en andere buurtgerichte voorzieningen is volgens Giavarra dan ook vooral 'het samenspel van alle krachten, generaties, levenssferen en culturen die in zo'n centrum bij elkaar komen, én van de vier basisprincipes van het Moedercentrumconcept'.

Basisprincipes

Het idee voor Moedercentra ontstond zo'n twintig jaar geleden in Duitsland en werd hier tien jaar geleden (in samenspraak met lokale initiatieven) door het LCO geïntroduceerd in de opbouwpraktijk. Op het moment zijn er een kleine dertig centra in bedrijf en ongeveer evenveel initiatiefgroepen actief. Centra staan een aantal basisprincipes die een MC onderscheiden van soortgelijke voorzieningen. Valt een van deze pijlers weg, dan is er feitelijk geen sprake van een Moedercentrum. Het eerste basisprincipe is *zelfbeheer en zelforganisatie*. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor programma, sfeer en organisatie. Zij hebben een eigen ruimte en

beheren deze gezamenlijk. Tweede pijler is het *open aanbod van activiteiten*. Alle activiteiten en diensten ontstaan vanuit initiatieven van de vrouwen en sluiten dus aan bij hun wensen en verlangens. Ieder zet haar talenten, deskundigheid of interesse in voor het moedercentrum. "Centraal staat wie je bent en wat je kunt," zegt Giavarra. "Soms is dat besef een hele ontdekking. De een blijkt te kunnen organiseren, de ander is creatief, en de volgende heeft feeling voor pr. Door zelf activiteiten te bedenken en uit te voeren, krijgen vrouwen zelfvertrouwen, leren verantwoordelijkheden delen met elkaar en samenwerken met vrouwen uit andere culturen. 'Amina' is in het Moedercentrum niet langer de-vrouw-met-de-hoofddoek, maar een vrouw die computerles geeft." Inherent aan moederschap zijn kinderen, dus *kinderen horen erbij*. In de organisatie van alle activiteiten spelen ruimte, zorg en aandacht voor kinderen van alle deelnemende vrouwen en medewerksters dan ook

een belangrijke rol.

Cruciaal tenslotte is ook de *betaling van het werk*. Iedere vrouw die in het centrum vaste taken op zich neemt, wordt gezien als medewerkster en krijgt in ruil hiervoor gratis gebruik van faciliteiten en deelname aan activiteiten. Soms vinden vrouwen een betaalde (ID-)baan binnen het centrum. "De plannen van het kabinet zorgen uiteraard voor veel onrust, eenderde tot de helft van de banen in de Moedercentra komt hierdoor in gevaar." Om die reden - en omdat veel centra vanwege subsidiemogelijkheden noodgedwongen zijn aangehaakt bij eveneens noodgedwongen bezuinigende welzijnsinstellingen - willen de centra proberen zelfstandig te gaan opereren. "Bijvoorbeeld in de vorm van een corporatie," aldus Giavarra. "In Duitsland bedruipen de Moedercentra zichzelf. Dat zou hier ook moeten kunnen."

Activiteiten

De term Moedercentrum kan misleidend zijn, want ook mannen zijn er welkom, bijvoorbeeld in de Ouder-Kind Centra. (Een aantal centra heeft gekozen voor de naam Ouder-Kind Centrum of Vrouw- en Kindcentrum, maar werken wel met hetzelfde concept.) Alleen het beheer van het centrum is exclusief in de handen van vrouwen. Een Moedercentrum wordt 'gerund' door een kerngroep van vaste medewerksters. Zij hebben een training gehad in de methodiek van het Moedercentrumconcept. Deze methodiek kunnen zij vervolgens toepassen in het centrum en overbrengen op andere vrouwen. Zo bieden zij steun aan de bezoeksters en fungeren als voorbeeld. Daarnaast zijn werkgroepen actief op het gebied van organisatie, administratie, activiteiten, cursussen, pr, programmering, beheer van het gebouw, en dergelijke. Afgevaardigden van de werkgroepen zijn vertegenwoordigd in de kerngroep van vaste medewerkers. Het aanbod van activiteiten is breed en divers. Van open inloop tot creatieve workshops, kinderopvang, buurtmoedergroepen, fietslessen, gezondheidsvoorlichting, cateringcursussen, budgettering, op-zoek-naar-

Fietsles voor allochtone vrouwen bij MC Mallemeulen in Haarlem. Foto: Joost van der Spek

werk begeleiding, opvoedingsondersteuning, taallessen, zelfverdediging, uiterlijke verzorging, multicultureel koken, weerbaarheid, speelgoeduitleen, ouder en kind lunchcafé, yoga, multiculturele kinderefeesten, open atelier, zwangerschapsbegeleiding en trainingen gericht op het versterken van eigen kwaliteiten en vaardigheden in relatie tot het Moedercentrumconcept. Iedere bezoeker kan bovendien eigen ideeën voor activiteiten inbrengen en/of uitwerken.

Studiedag

Moedercentra zijn jarenlang naar binnen gericht geweest. Voor de kerngroepen werden trainingen georganiseerd en er is een

methode ontwikkeld. Zo verscheen twee jaar geleden het werkboek 'Moedercentrum staat als een huis', samengesteld en geschreven door de projectontwikkelaars van het eerste uur Ans van de Scheur en Anita Schwab. Op de studiedag zullen een aantal nieuwe publicaties worden gepresenteerd. "Ook willen we kijken wat de winst is geweest van de afgelopen jaren, en hoe we verder moeten," zegt Giavarra. "Zeker gezien het huidige economische en politieke klimaat. Wat is de maatschappelijke meerwaarde van een Moedercentrum, wat kan de politieke betekenis zijn, en wat heeft de samenleving aan het concept." In de lezingen worden dan ook de 'maatschappelijke relevantie, de impact en de toekomst van de Moedercentra' besproken door respectievelijk Khadija Arib, Tweede Kamerlid voor de PvdA, Joyce Hes, zelfstandig onderzoeker, en Wil van der Leur, directeur van het Landelijk Centrum Opbouwwerk.

Landelijk Netwerk

Omdat uit verschillende centra werd aangedrongen op nationale samenwerking en uitwisseling van ervaringen is (1993) het Landelijk Netwerk Moedercentra ontstaan. Alle centra die werken vanuit de vier pijlers zijn hierbij aangesloten. Het LCO ondersteunt dit Netwerk. Daarnaast is een Stuurgroep samengesteld van vrouwen afkomstig uit de brede praktijk van de Moedercentra. De belangrijkste taak van het Netwerk en de Stuurgroep is het bewaken van het concept, het samenbrengen van kennis en ervaring en het ontwikkelen van innovatieve projecten.

Keerzijde van het succes

De gezamenlijke initiatieven hebben inmiddels op diverse plekken geleid tot bronnen van inkomsten. Zo kan een werkgroep catering, naast de taken in het centrum, ook maaltijden en recepties voor derden verzorgen. Dezelfde formule kan gelden voor de tweedehandswinkel, de werkgroep kinderopvang die kinderefeesten op commerciële basis organiseert en de medewerkers die werkzaam zijn in de dagelijkse organisatie en doorstromen naar een administratieve baan.

Moedercentra zijn het bewijs dat eenvoudig werkt

Keerzijde van de medaille is dat de Moedercentra vreemd genoeg het slachtoffer dreigen te worden van hun eigen succes. Want hoe succesvol ook voor de deelnemende vrouwen en medewerksters, de Moedercentra zijn nog te weinig bekend, met name bij lokale politici en beleidsmakers. "Dat heeft te maken met de hokjengeest die overal prevaleert," aldus Giavarra. "Financiën komen altijd binnen op titel van één van die hokjes. Dat staat haaks op het uitgangspunt van Moedercentra die per definitie integraal werken. Moedercentra worden vaak gekenschetst als te eenduidig gericht op vrouwen, maar zijn feitelijk te vooruitstrevend om te passen binnen het huidige subsidiebeleid en de denkkaders van beleidsmakers"

<

Woonwagenebeleid in beweging

Op woensdag 30 oktober 2002 organiseren de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) en Oosterpoort Wooncombinatie in Groesbeek het symposium Verhuizing, woonwagenebeleid in beweging, de stand van zaken van een aantal landelijke woonwageneprojecten. Met het symposium sluit de SEV haar Woonwageneprogramma af. In dat programma is onderzoek gedaan naar de ervaringen met de verkoop van woonwagenestandplaatsen en de problemen die er zijn bij de exploitatie hiervan, Oosterpoort

Wooncombinatie levert een belangrijke bijdrage door verslag te doen van de "versterking" van het Groesbeekse woonwagenecentrum. Ook wordt nader aandacht besteed aan de verkoop van standplaatsen in de gemeenten Apeldoorn en Nijkerk. In twee fora zullen vertegenwoordigers van gemeenten, corporaties, woonwagenebewoners en het rijk met elkaar in discussie gaan over de zegeningen en nadelige effecten van het nieuwe woonwagenebeleid.

Voor meer informatie: www.sev.nl of www.oosterpoortwoon.nl
Of: Annet Niens, Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting, tel. 010 - 282 50 65

Het symposium wordt gehouden in Café-Restaurant De Linde te Groesbeek.

<

Stadsnomaden protesteren bij stadhuis

Met een bosje brandnetels voor de burgemeester protesteerde de groep stadsnomaden, die sinds drie weken met wagens en caravans een stuk grond kraken aan de Koningsweg in Utrecht-Oost, gistermiddag bij het stadhuis tegen een mogelijk ontruiming van het terrein.

Vandaag staan de krakers en de eigenaar van het terrein, Rijkswaterstaat, voor de rechter. Onder druk van de gemeente die Rijkswaterstaat een dwangsom heeft opgelegd van 10.000 euro, eist Rijkswaterstaat het vertrek van de stadsnomaden. De gemeente legde de dwangsom op omdat het terrein niet voor bewoning –zoals nu door de stadsnomaden– mag worden gebruikt. Volgens de krakers staat hierdoor (wat zij zien als een een-tweetje tussen twee overheden) niet het recht op wonen centraal bij de rechter, maar wel een spoedeisend belang over geld.

Bij de actie op het plein voor het stadhuis werd ook een groot spandoek meegedragen waarop te lezen stond 'leven is niet illegaal'. Het was een reactie op opmerkingen van de VVD-fractie die vindt dat de nomaden 'illegaal kamperen'.

Burgemeester A. Brouwer kon vrijwel ongezien uit het stadhuis wegkomen. Ze zat al in een dienstauto voordat de krakers doorhadden dat het de burgemeester was die plotseling langskwam. De chauffeur van Brouwer verwijderde een bosje brandnetels van de auto. Kraker René sprak er zijn ongenoegen over uit dat Brouwer tot nu toe een gesprek met de stadsnomaden uit de weg is gegaan.

Utrechts Nieuwsblad 28 augustus 2002

Pijpenstelen, palmbomen

Duurzame initiatieven in wijken en buurten

De vierde Lamigo veldwerkexcursie vond ditmaal plaats in Amsterdam. Een gemengd gezelschap uit de sectoren natuur- en milieueducatie (NME) en opbouwwerk bezocht op donderdag 20 juni allerlei duurzame initiatieven in Amsterdam.

Hoe leeft het thema duurzaamheid in de wijk en op welke manier wordt hier bij wijkprojecten aandacht aan besteed? En als bewoners inderdaad met dit begrip worden geconfronteerd, gebeurt dit dan ook onder de naam 'duurzaamheid', of zegt dit begrip de gemiddelde wijkbewoner te weinig? De Lamigo veldwerkexcursie ging langs verschillende wijken en initiatieven in Amsterdam om op deze en volgende vragen een antwoord te krijgen.

Bij het begin van de excursie werd geïnventariseerd wat de belangrijkste vraag was waarop de deelnemers die dag een antwoord wilden krijgen. Dit leverde een scala aan vragen op. Hoe krijg je een wijk geïnteresseerd in milieuzaken? Hoe kun je groenprojecten in de buurt op langere termijn ook laten bestaan? Hoe kun je bewoners inspireren tot trots en zorg voor hun wijk? En: wat is duurzaamheid nu precies? Voor andere deelnemers was deze dag er een om inspiratie op te doen om zo duurzaamheid op de agenda te houden, of om inspirerende netwerkers in de buurt te vinden.

Ecotuin West

De excursie begon op de Ecotuin West aan de Leeuwendalesweg in de wijk Bos en Lommer. Het regende pijpenstelen, maar

Ecotuin in de Amsterdamse wijk Bos en Lommer: naast de geranium en het viooltje vind je er vijgen- en olijfbomen foto: Jelma Wiegersma

het werd al snel gezellig. Aan de hand van dia's hield Mostafa El Filali, senior consultant van het Bureau Intercultureel Werk Bos en Lommer een presentatie over het project. De Ecotuin West begon twee jaar geleden onder de noemer 'samen leren, samen tuinieren'. De wijk Bos en Lommer heeft een hoog percentage allochtonen. Ongeveer 85 – 90 procent van de jongeren (tot 24 jaar) hebben buitenlandse ouders, maar zijn in Nederland geboren.

Op de plek waar nu de tuin is, was vroeger een speeltuin, maar die is wegbezuinigd. Wat bleef was een illegale vuilnisdump. Voor het idee bewoners hier kleinschalig te laten tuinieren, bleek veel belangstelling te zijn en zo werd begonnen aan een intercultureel tuingebied. Het Stadsdeel bood de grond aan op tijdelijke basis.

Een belangrijk doel van Ecotuin West is de tuin te laten fungeren als springplank voor allochtone Amsterdammers naar reguliere volkstuinen en natuurvoorzieningen. Het

project wil mensen leren omgaan met tuinieren, zodat de integratie op volkstuinen wordt bevorderd.

Ook worden educatieve doeleinden nagestreefd: éénmaal in de week komen groepen kinderen in het kader van de milieucultuur langs in de postzegeltuin. Daarnaast kunnen bij het NME-centrum werkkisten worden gehaald waarmee proefjes in de tuin kunnen worden gedaan.

Om de bezoekersstroom te reguleren is er een systeem bedacht waarbij bewoners alleen gebruik mogen maken van de tuin wanneer zij lid zijn van het project. Voor een bedrag van tien euro per jaar mogen bewoners niet alleen recreëren in de tuin, maar ook meedoen aan excursies en cursussen. Deze cursussen worden gegeven door de Dienst Landbouw Voorlichting en zijn gericht op ecologisch tuinieren.

Voor de kinderen is er een NME-traject opgezet waarvoor contact is geweest met

en floatlands

De Amsterdamse Pijp bezit de langste floatlands ('groene vlotten') ter wereld

foto: Jelma Wiegersma

milieugroepen in Marokko. De kinderen beginnen met een ecologische basisvorming, waarbij wordt bestudeerd hoe de omgeving in elkaar zit. Vervolgens worden de begrippen duurzaamheid en leefbaarheid uitgelegd en in de praktijk gebracht met bijvoorbeeld een opruimactie in de wijk. Pas daarna wordt door middel van participatie het accent gelegd op integratie van ecologie, duurzaamheid en leefbaarheid.

Sociale contacten

Het beheer van de tuin is in handen van twee vrijwilligers en een ID'er (Instroom-Doorstroom, voorheen Melkertbanen). Het Stadsdeel is nog steeds eigenaar van de grond.

De Ecotuin zoekt naar een manier om de tijdelijke basis in te wisselen voor een permanent bestaansrecht. Een optie is het samen gaan met de Nutstuin (traditionele volkstuinen) die zich tegenover de Ecotuin bevindt.

Petra Chabibi, bewoonster van de wijk, gaf na de presentatie een rondleiding langs de tuinen. Zij vertelde dat het verschil van aanleg van de tuinen door de verschillende gebruikers heel groot is. Een Marokkaanse tuinier heeft heel andere planten dan een Nederlandse. Het multiculturele aspect ziet zij niet alleen in de diversiteit van aanwezige culturen. Ook in de gekweekte gewassen komt dit volgens haar terug. Naast de geranium en het viooltje vind je ook vijgen- en olijfbomen.

Het sociale aspect is voor Petra Chabibi verreweg het belangrijkste. Mensen helpen elkaar bij het tuinieren en het brengt iedereen erg veel plezier. Je krijgt er echt contacten door. En wat ook erg prettig is van de tuin; hij is voor alle bewoners dichtbij en het is goedkoop er gebruik van te mogen maken.

In de Ecotuin mag geen gif en kunstmest worden gebruikt. Dat hoeven de beheerders niet te controleren, want de sociale controle

is zeker aanwezig. Bovendien is het nu goedkoper om aan mest/potgrond te komen: het wordt collectief aangeschaft.

Buurt Service Team

De tweede stop is bij één van de zes Buurt Service Teams in de wijk Bos en Lommer, waar teamleider Ineke Looitze de deelnemers welkom heet.

Een van de functies van Buurt Service Team is het signaleren van misstanden in de wijk. Hiermee wordt bijvoorbeeld bedoeld het dumpen van afval of het signaleren van gaten in de weg. Ook vervult het team de functie van 'vraagcentrum': bewoners komen er met vragen op allerlei gebieden. Men kan om ondersteuning vragen indien er problemen zijn met opvoeden, formulieren invullen, maar ook bij het plegen van een telefoontje naar een instantie. Wanneer het Buurt Service Team in een (gezins-)situatie niet kan helpen worden er andere organisaties ingeschakeld.

Voor kinderen is een speciaal sport- en spelprogramma georganiseerd. De sport wordt aangeboden in de gymzalen van scholen. Daarnaast zijn er verschillende clubs waarvoor kinderen lid kunnen worden. Hierbij wordt ook met andere instanties samengewerkt. Via de scholen melden kinderen zich aan om mee te doen met sportactiviteiten. Naast sport en spel wil het Team kinderen ook bewust maken van de omgeving en de verantwoordelijkheid die een ieder daarvoor heeft. Dit wordt onder andere gedaan door het 'Kleurenkrijtproject'. Kinderen kunnen punten sparen door middel van kleine klusjes die variëren van het netjes houden van de buurt tot het beslechten van een ruzie. Met de verdiende punten kunnen ze gratis speelgoed lenen.

Er is niet alleen aandacht voor jeugdige buurtbewoners, ook aan ouderen is gedacht. Oudere buurtbewoners worden bezocht en er is een boodschappen dienst: de buurtconciërge haalt de bewoners op, gaat met ze naar de winkel en brengt de bewoners samen met boodschappen weer thuis. Op het gebied van milieu is het Team

bezig met een GFT-project. GFT-afval dat wordt opgehaald in de buurt, wordt verwerkt tot compost. Deze compost kan door de bewoners uit de buurt weer worden opgehaald. Zo wordt voor de allochtone bewoners het weggooien van eten(sresten) een kwestie van hergebruik. Dit voorkomt dat oud brood op straat en in de vijvers terecht komt als voedsel voor eenden, ratten en meeuwen.

Het Stadsdeel heeft ook een initiatief genomen om een milieuproject op te zetten. Via huisbezoeken worden bewoners op de mogelijkheid gewezen deel te nemen aan een cursus, helaas worden deze cursussen niet tot nauwelijks bezocht.

De meer directe en kleinschalige aanpak van het Buurt Service Team sluit meer aan. Zo zijn er circa zeven wijkbijeenkomsten per jaar waarop zaken als leefbaarheid en herstructurering worden besproken. Eén van de deelnemers merkte op dat in Zutphen bewoners bewust gemaakt worden van milieuproblematiek door 'afvalambassadeurs': kinderen van allerlei nationaliteiten die langs de deur gaan om bewoners te wijzen op het nut van het scheiden van afval. Dit werkt daar erg goed.

De Pijp

Na Bos en Lommer was de wijk de Pijp in Stadsdeel Oud-Zuid aan de beurt. In buurthuis Quellijn hield Joke Jongejan, medewerkster van het Wijkcentrum Zuid West, een inleiding over de Natuur- en Milieuteams van Oud-Zuid. Aansluitend op de inleiding werd de video 'Mooi die Pijp' vertoond.

Oud-Zuid is wat betreft het opbouwwerk verdeeld in drie delen, namelijk Zuid West, Vondelpark/-Concertgebouwboulevard en de Pijp. Deze wijken zijn zeer verschillend van bevolkingsopbouw. In de Pijp wonen relatief veel jonge gezinnen en studenten. Het NME-werk in de Pijp is acht jaar oud en is begonnen vanuit vrijwilligerswerk. Twee keer per jaar is er een geveltuinenactiedag. Bewoners kunnen dan een geveltuin aanvragen die vervolgens door de gemeente wordt aangelegd. Elk jaar vragen zo'n zeventig tot negentig mensen een geveltuin aan. Het geveltuinenproject wordt gesubsidieerd door het Stadsdeel. Alles wat er met het groen in de wijk gebeurt, wordt overlegd met de NME-werkgroep en de bewoners. Omdat er weinig ruimte is op straat, begon men met de aanleg van floatlands. Een floatland wordt gemaakt door eerst een sloot/gracht uit te baggeren en

Het regende pijpenstelen maar voor de deelnemers was de excursiedag erg waardevol. Foto: Peet Veldhuizen

daar heipalen in te plaatsen. Daar worden kistwerken geplaatst waarin het groen kan worden gezet. De 'groene vlotten' liggen op enige afstand van de kant zodat kinderen er niet op kunnen stappen.

Meer groen zorgt voor een prettiger leefomgeving

Inmiddels bezit de wijk de langste floatlands van de wereld. Dit project werd door de voormalige Riolerings Waterhuishouding Amsterdam (RWA) gestart. Deze floatlands bevorderen niet alleen de waterkwaliteit, maar hebben ook op andere manieren de leefbaarheid van de wijk vergroot: meer groen zorgt voor een prettiger leefomgeving en de flora en de fauna is er flink door uitgebreid. De planten die op de floatlands leven zijn onder andere de moerasandoorn, de watermunt, koninginnekruid, kattenstaart, waterscheerling, engelwortel en bitterzoet. Deze planten worden één keer per jaar opnieuw geplant in mei. Dit is nodig vanwege de meerkoeten die veel planten opeten.

Dieren die onder andere in en rondom de floatlands voorkomen zijn de waterhoen, de fuut, de aalscholver, eenden en meerkoeten. Ook is er een enorme toename van vis geconstateerd. Na een wandeling langs de geveltuinen en floatlands arriveert de groep bij de

Oranjekerk. Deze kerk heeft een net gerenoveerde tuin, genaamd het 'Hof van Iof'. Deze tuin is twee jaar geleden op initiatief van mensen uit de kerk aangelegd. Het Stadsdeel zorgde voor de paden en doneerde de banken en de kerk leverde een financiële bijdrage zodat de tuin kon worden gerealiseerd.

De tuin is opgesplitst in twee delen. In het ene deel staan allerlei planten uit het Oude Testament, zoals het Salomonszegel. Het andere deel van de tuin bevat planten uit het Nieuwe Testament, zoals de Wonderboom van Jona. Voor de vogels hangen er nestkasten in de bomen. De tuin wordt op het moment onderhouden door twee tuingroepen die bestaan uit twaalf vrijwilligers.

Ecoteams

In de Oranjekerk vertelde Cornelia van der Feen, medewerkster van het milieuwijkcentrum Ceintuur over de Ecoteams in de Pijp. Een Ecoteam is een Nederlands voortvloeisel uit het Amerikaanse Global Action Plan dat is opgesteld aan de hand van de grote wereldconferentie over duurzaamheid in 1992 in Rio de Janeiro. Het programma daagt mensen uit om aan de hand van thema's als afval, energie en dergelijke binnen het huishouden te werken aan duurzaamheid. Elke keer bereidt een andere deelnemer van het Ecoteam een bijeenkomst voor.

Voor dat het project begint wordt er een persoonlijk doel opgesteld. Energie- en waterverbruik (gas, elektra) wordt gedurende het project gemeten zodat bewoners duidelijk kunnen zien hoe ze bezig zijn en of ze inderdaad besparen. Het verschil wordt uitgerekend in CO₂, wat de milieubelasting aangeeft. De opbrengsten van het project voor de bewoners zijn bewustwording en geldbesparing.

Het afgelopen jaar zijn in de Pijp onder leiding van Cornelia van der Feen drie Ecoteams gestart met steeds acht deelnemers. Door middel van flyers zijn bewoners opgeroepen mee te doen aan de Ecoteams. Van de bewoners die zich opgeven is de helft al milieubewust. De andere helft geeft zich vaak op om meer te leren, maar meer nog vanwege het sociale component. In steden kan de taal vaak een lastig obstakel zijn, vandaar dat er speciale Ecoteams zijn voor allochtonen.

Duurzaamheid is een lastig en discutabel begrip: kijk je ook naar de werkgelegenheid? Gaat deze achter- of vooruit wanneer de nadruk ligt op het milieu en de gebruiksruimte?

Evaluatie

Als laatste onderdeel stond er een evaluatie van de excursiedag op het programma. Tijdens de discussie merkten de deelnemers op dat ze een excursiedag als deze erg waardevol vinden. Wel vroeg een deelnemer zich af waarom NME zich nog steeds voornamelijk op scholen richt en niet veel meer op volwassenen? Een deelnemer uit de NME-hoek vindt dat dit inderdaad veranderd zou moeten worden. Een effect waar NME op hoopt is dat door kinderen te onderwijzen zij hun ouders enthousiast zullen maken. Zo kan gesproken worden van indirecte volwasseneneducatie.

Combinatie NME en opbouwwerk blijft zoeken, maar werkt goed

Een ander merkt over duurzaamheid op dat je alle neuzen dezelfde kant uit moet hebben staan. Ieder moet in zijn regio kijken waar je kunt samenwerken om bezig te zijn met duurzaamheid en bewoners. Het probleem is vaak dat iedere organisatie voor zichzelf werkt, in plaats van met elkaar rond de tafel te gaan zitten.

De combinatie opbouwwerk en NME blijft zoeken, maar werkt erg goed. En je hoeft het niet altijd te zoeken in het grote, maar juist in het kleine, waarna het zich kan uit-

breiden. Kijken naar wat je wel bereikt, naar je zegeningen en niet naar wat je niet bereikt. Positief denken is de kracht! En samenwerking is belangrijk. De hoeken van de duurzaamheidsdriehoek moeten alledrie worden meegenomen (de drie P's: people, planet en profit).

Website

Gerwine Wuring maakt de aanwezigen (ten overvloede) attent op de website van het Ervaringsnetwerk. www.ervaringsnetwerk.nl is een initiatief van LCO, LAMIGO en SME MilieuAdviseurs en biedt de mogelijkheid om ervaringen en vragen met betrekking tot duurzaamheid, milieu en natuur op het net met elkaar te delen. Niet alleen als een project af is, maar ook bij vragen tussendoor kun je je richten tot www.ervaringsnetwerk.nl. Ook al die ervaringen waarbij het niet (helemaal) goed ging, zijn uiterst leerzaam. Aan de deelnemers van de veldwerkexcursie is expliciet gevraagd te experimenteren met hun project, maar ook ieder ander die bezig is met duurzaamheid is van harte uitgenodigd! Het is de bedoeling dat www.ervaringsnetwerk.nl een site van de

deelnemers aan de site wordt. Juist jullie reacties zorgen ervoor dat de site levend is en blijft.

Met veel nieuwe energie (en eindelijk droog) toog iedereen huiswaarts.

<

Ecotuin West in Bos en Lommer

Stichting Lamigo is een landelijke adviesgroep voor milieu, gericht op opbouwwerk. Lamigo bestaat al sinds 1993 en is een stichting waarin milieudeskundigen, bewoners en opbouwwerkers samenwerken. Lamigo richt zich op milieuparticipatie. Milieuparticipatie betekent dat burgers zich actief inzetten om de kwaliteit van het milieu in de woonomgeving te verbeteren. Het milieu in de woonomgeving wordt opgevat in brede zin; van afvalscheiding, energiebesparing en geveltuintjes tot schone lucht, een schone bodem en milieuvriendelijke bedrijffjes. Lamigo richt zich op maatschappelijke instellingen, hun achterban, bewonersgroepen, gemeenten en bedrijven. Lamigo is door opbouwwerkers in het leven geroepen als platform voor overleg over werk waarmee zij specifiek bezig waren; het milieugerichte opbouwwerk. Lamigo wil haar doelstellingen verwezenlijken door:

- 1 het verspreiden van informatie;
- 2 het organiseren van bijeenkomsten;
- 3 het opzetten van projecten die de ontwikkeling van milieugericht opbouwwerk versnellen en de kwaliteit ervan verbeteren;
- 4 invloed uit te oefenen op maatschappelijke instellingen en gemeenten

De kernactiviteit van de Stichting is het Lamigoplatform. Dit is een ontmoetingsplaats voor opbouwwerkers die zich met het milieu in de wijk (willen gaan) bezighouden. Het Landelijk Centrum Opbouwwerk ondersteunt het plaatselijk en regionale welzijnswerk. Deze organisatie participeert in de activiteiten van Lamigo. De expertise die de Stichting de afgelopen twee jaar heeft opgebouwd op het gebied van milieuparticipatie, is beschreven in brochures. Daarnaast bestaat bij de leden van Lamigo veel kennis die inzetbaar is bij studiedagen, lezingen, en dergelijke.

Contactpersoon Lamigo: Sylvia van Zanten, Postbus 1004, 8001 BA Zwolle
Tel. 038 - 4 23 21 12, email: s.vanzanten@opbouwwerk.nl

X-S2 kennisnetwerk sociaal beleid

Lokaal opbouwwerk verbeteren en vernieuwen door kennis te delen

Opbouwwerkers in het hele land zijn voortdurend op zoek naar nieuwe kennis maar vinden deze dikwijls niet. Hierdoor wordt te vaak opnieuw het wiel uitgevonden. Reeds ontwikkelde methodieken, ideeën, projecten en dergelijke van landelijke instellingen vinden in onvoldoende mate hun weg naar de lokale gebruikers. Omgekeerd is hetzelfde aan de hand. De lokale ervaring van opbouwwerkers wordt te weinig gebruikt bij de ontwikkeling van nieuwe thema's.

X-S2 (spreek uit access to) is een nieuwe organisatie die de wijze en mate van kennisuitwisseling wil veranderen. Daarnaast signaleert de organisatie kennislacunes. X-S2 legt verbindingen tussen de landelijke, provinciale en lokale instellingen binnen de sociale sector met als belangrijkste doel een bijdrage te leveren aan de verbetering en vernieuwing van het lokaal sociaal beleid. Het initiatief is genomen door Landelijke Centrum Opbouwwerk, Verwey-Jonker Instituut, NIZW, Instituut voor Publiek en Politiek en Forum. Het wordt financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van VWS. Door middel van een handige website en het organiseren van ontmoetingen wordt aan de doelstelling gewerkt.

De website www.x-s2.nl is een portal met daarop inmiddels 130 organisaties uit de

sociale sector. Zij presenteren hier projecten, publicaties en relevante websites over de volle breedte van het sociaal domein; van armoedebestrijding via vrijwilligerswerk naar ouderen- en jongerenwerk. Verder biedt de site actualiteit, een agenda van evenementen en een overzicht van aangemelde organisaties en personen.

Aanmelden van organisaties en personen is gratis en in principe voor iedereen uit de sector toegankelijk. Eén email is voldoende. Iedereen die is aangemeld krijgt toegang tot het zogenaamde extranet, wat de mogelijkheid verschaft informatie over de eigen organisatie en interessante projecten of publicaties te vermelden. Belangrijk onderdeel van inschrijven is de mogelijkheid op maat per email op de hoogte te worden gehouden van alle nieuwe projecten, publicaties en dergelijke op de site. Via de site kan eveneens worden gezocht in de websites van aangesloten organisaties. Hierdoor kun je als gebruiker heel gericht op trefwoord zoeken naar onderwerpen. Tevens is het mogelijk een oproep te plaatsen voor vakgenoten, bijvoorbeeld of er interesse is voor een pilot of dat er ervaring is met een bepaalde methodiek of project.

Een tweede activiteit van X-S2 betreft het organiseren van ontmoetingen. Vanuit de gedachte dat kennis niet alleen schriftelijk of digitaal beschikbaar is, worden mensen uit de sector uitgenodigd rondom specifieke thema's tot uitwisseling te komen. Hierdoor ontstaan netwerken van professionals. Thema's zijn onder andere sociaal platform, vermaatschappelijking van de zorg alsmede buurt- en wijkgericht werken.

Naast de thema-bijeenkomsten organiseert X-S2 allerlei (mini)-conferenties, studierei-

zen, workshops en expertmeetings over onderwerpen die actueel en voor het lokale niveau van belang zijn. Zo is er in de komende periode iets over onder andere sociale monitor/ structuurschets, Europa en welzijn en sociaal-cultureel werk (in het kader van de sociaal debat reeks).

Indien u meer wilt weten over de organisatie X-S2 of één van haar producten kan dat via www.X-S2.nl of postbus 105, 3500 AC in Utrecht of 030-2330033.

X-S2 werkt onder andere mee aan 'Social Quality Matters' (SQM). SQM is het actieprogramma over ICT en Sociale Kwaliteit. Professionals in de sociale sector, maar ook burgers, hebben manieren bedacht om ICT te gebruiken om de sociale kwaliteit van de samenleving te vergroten. Het gaat om allerlei projecten, van een virtuele wijkagent tot internetinitiatieven om ouderen actief bij hun wijk betrokken te houden. SQM wil ervoor zorgen dat iedereen kan profiteren van de goede ervaringen die zijn opgedaan. Dit gebeurt onder andere via de website van SQM, www.sqm.nl.

In de volgende nummers van MO-Samenlevingsopbouw zullen we ingaan op concrete voorbeelden van ICT gebruik voor opbouwwerkers.

SQM is ondergebracht bij het Kenniscentrum Grote Steden tel. 070-3440966 e-mail: info@sqm.nl

<

Een eeuw burgerzin

Werken aan welzijn in Lochem

Na een onderzoek-, schrijf- en productieproces van tweeënhalf jaar kon donderdag 19 september het boek 'Een eeuw burgerzin, Werken aan welzijn in Lochem' worden gepresenteerd. Het is een schitterend boek geworden over honderd jaar welzijn in de gemeente Lochem in de Achterhoek.

Bij de presentatie van het boek werd meermalen gezegd dat het wat groter en grootsier is geworden dan oorspronkelijk was gedacht. Toen in februari 2000 Stichting De Garve in Lochem 25 jaar bestond, is aan Jan de Vries –oud-bestuurslid en al veertig jaar actief in het welzijnswerk- gevraagd een boekje te schrijven over welzijn in de afgelopen eeuw in Lochem. Pas nadat hij volmondig ja had gezegd werd hem en Stichting De Garve duidelijk dat het een kolossale klus was. Meer dan tweeëneenhalf jaar later is de klus eindelijk geklaard. Het boek is op zichzelf al een uiting van burgerzin. Er is een geweldige vrijwilligersinzet geweest door zes redacteurs, vijf auteurs, tien archiefonderzoekers, vijftig andere actief betrokkenen en negen sponsors. Het is een driehonderd pagina's tellend boek geworden dat op schitterende wijze is vormgegeven.

Wat is nu welzijn in Lochem? Zeker als je een eeuw terugkijkt is het antwoord op deze vraag niet eenvoudig. De redactie blijkt een brede scoop te hebben. In de inhoudsopgave komen voor een deel de gangbare onderwerpen aan de orde, zoals Provisorie, instellingen van liefdadigheid, damesvereniging Dorcas, Stichting maatschappelijk werk, vrouwenraad, maatschap-pij tot het nut van het algemeen, Stichting

de Garve, vrijwilligerswerk in de zorgsector, enzovoort.

Maar men heeft ook breder gekeken. Aanpalende onderwerpen komen ook aan de orde, zoals wonen en werken, gezondheidscommissie Lochem, sociëteiten en schouwburg, kruisverenigingen, enzovoort. Tenslotte zijn ook onderwerpen opgenomen die op het eerste gezicht niet automatisch worden verbonden aan welzijn, zoals de nutsvoorzieningen, openbaar vervoer, de Spaarbank, ziekenhuizen in Lochem, zwembaden, Vereniging voor Vreemdelingenverkeer, et cetera. Zo door het boek bladerend is het verrassend te zien dat de vier aspecten van leefbaarheid van het platteland zijn belicht. Het gaat daarbij om de samenhang tussen sociaal-culturele, sociaal-ruimtelijke, sociaal-economische, en politiek-bestuurlijke aspecten.

De inhoud stijgt ver uit boven de gebruikelijke opsommingen van namen of verzamelingen van groepsfoto's die in veel van dit soort boeken voorkomen. De redactie heeft er een bijzonder lezenswaardig boek van gemaakt, rijk geïllustreerd met foto's documenten en interviews die ook voor niet-Lochemers interessant zijn.

Met haar 42 bladzijden is het hoofdstuk over jubilaris De Garve veruit het omvangrijkst. De ups en downs van het sociaal-cultureel werk vanaf de jaren vijftig en de beginnende professionalisering in de zestiger jaren komen aan de orde. Het blijkt dat de inspecteur van het ministerie van CRM zelfs enkele malen

onaangekondigd is gekomen. Huisvesting, subsidies en imago zijn onderwerpen geweest die lange tijd een belangrijke rol speelden in de ontwikkelingen van De Garve. Het blijkt echter dat deze organisatie zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld tot een brede welzijnsinstelling en een belangrijke positie heeft verworven in de Lochemse samenleving. Het boek is een spannende ontdekkings-tocht naar de samenhang tussen verschillende leefbaarheidsaspecten in een samenleving die in de afgelopen honderd jaar geleden toch heel erg is veranderd. Enerzijds relativeert het de inspanning en de drukte die we momenteel soms hebben. Anderzijds benadrukt het dat 'burgerzin' de drijfveer is voor het welzijn van een gemeenschap. Het boek doet je verlangen naar een tweede deel, waarin wordt terug geblikt op het welzijnswerk vanaf 2000.

Het boek is voor 22 euro te verkrijgen bij Stichting de Garve, Burgemeester Leenstraat 11, 7242 AA Lochem. Tel: (0573) 28 86 00. De oplage is beperkt: duizend exemplaren.

Vlnr: Alex Janssen, directeur Stichting de Garve, Jan de Vries, voorzitter van de redactiecommissie, en redactieleden Leidy de Boer, Dinië Frank-Leat, Arie Steenhuisen, Jan Brouwer en Wouter Klomp tijdens de presentatie van het boek.

Geen integratie zonder

Symposium innovatie in de multiculturele

Allochtonen vormen eerder een zegen dan een bedreiging.

Allochtonen hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de samenleving.

Tegenover het recht op solidariteit staat de plicht van een tegenprestatie.

Afschaffing Melkerbanen heeft negatief effect op integratie.

Geen integratie zonder acceptatie.

Een greep uit de vele stellingen, argumenten en standpunten, geuit op de conferentie Innovatie in de culturele samenleving die Fonds 1818 op vrijdag 20 september 2002 in Den Haag organiseerde.

Centraal op het symposium *Innovatie in de culturele samenleving* stond het onlangs verschenen rapport *Geef ze de ruimte* dat onderzoeker drs. Henk Jan van Daal van het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van Fonds 1818 schreef over zelforganisaties van allochtonen, gemeentelijk integratiebeleid en mogelijkheden voor het donatiebeleid van Fonds 1818.

De circa tachtig deelnemers aan de multiculturele conferentie -vertegenwoordigers van netwerken en (zelf)organisaties, overheden, politiek en andere fondsen- luisterden 's morgens naar boeiende inleidingen en vraaggesprekken en namen 's middags deel aan een van de vier workshops waarvoor zij zich hadden opgegeven. Mr Richard Steenborg, voorzitter Stuurgroep Dagindeling, toonde zich een geïnspireerde

De deelnemers tijdens het ochtendprogramma

Foto: Lucy Coenen

dag-voorzitter die er alles aan deed om de bijeenkomst op een 'positieve, oplossingsgerichte, humoristische' manier te begeleiden.

"De publieke opinie over allochtonen in onze samenleving is veranderd", zo constateerde prof. dr. Justus Veenman, directeur van het Instituut voor Sociologisch-Economisch Onderzoek aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. "De grote instroom van moslims, met wie wij niet veel contact hebben en van wie we dus niet veel weten, wordt door velen als lastig en bedreigend ervaren. Door de gebeurtenissen van 11 september 2001 is dat gevoel manifest geworden: 'zie je wel...?' De reactie op allochtonen in onze samenleving is daardoor negatiever geworden. Ten onrechte. Allochtonen zijn eerder een zegen dan een bedreiging. De Nederlandse samenleving wordt steeds dynamischer en complexer.

Om die reden moet elk beschikbaar talent maximaal worden benut. Net als de ons omringende landen worden wij geconfronteerd met vergrijzing in combinatie met ontgroening. Dit betekent dat steeds minder jongeren de zorg op zich moeten nemen voor steeds meer ouderen. Waar vinden wij tegenwoordig nog jong talent? In de allochtone bevolkingsgroepen. We hebben dan ook de opdracht het talent van migranten te ontdekken, te ontwikkelen en in te zetten. Als econoom zeg ik: investeer hierin teneinde er rendement uit te halen."

Discriminatie

Onder allochtonen is het werkloosheidspercentage hoog. Onderzoek heeft uitgewezen dat de oorzaken daarvan deels moeten worden gezocht in het tekortschieten in kwalificaties en een (te) lage opleiding voor veel functies. Door allochtonen extra kansen te geven op de arbeidsmarkt en hun hulp-

acceptatie

samenleving

Onderonsje: burgemeester drs. W.J. Deetman van Den Haag in gesprek met Malika Morabet, een van de deelnemers

Foto: Lucy Coenen

bronnen (netwerken) te versterken kan veel worden bereikt. Veenman vond het in dit verband een slechte zaak dat de nieuwe regering de Melkertbanen heeft afgeschaft. Een andere oorzaak voor achterstand is discriminatie (alhoewel die in Nederland afneemt) en het (onbewuste) uitsluitingsmechanisme dat inherent is aan procedures en systemen. "Discriminatie vloeit voort uit culturele vooringenomenheid. Daar moeten we kritisch naar kijken. Het is een verkeerd uitgangspunt om te willen dat mensen van andere culturen op ons Nederlanders gaan lijken. We moeten onszelf net als de baron von Münchhausen aan onze eigen haren uit het moeras trekken." Veenman benadrukte dat allochtone organisaties nodig zijn om autochtonen uit te leggen waar de barriPres liggen. Een "uitdagende, lastige opgave voor beide partijen, maar daarin ligt de essentie voor innovatie."

Melkertbanen

Afschaffing van de Melkertbanen keerde als hot item terug in het interview dat Richard Steenborg aansluitend had met Marilyn Haimé, directeur Coördinatie Integratiebeleid Minderheden van het ministerie van Justitie, en Pierre Heijnen, wethouder Onderwijs, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Integratie van de gemeente Den Haag. Volgens Pierre Heijnen heeft Den Haag met ingang van 2003 door deze overheidsmaatregel 1200 gesubsidieerde banen minder en daarmee een groot probleem erbij. "De maatregel heeft een negatief effect op integratie. Ik neem het niet dat mensen met een uitkering thuis blijven zitten. Vanaf 2004 mag de gemeente zelf haar beleid in deze bepalen en ik zal er alles aan doen om gesubsidieerde banen te creëren voor 1700 mensen," zo zei hij. De directie Coördinatiebeleid Minderheden is met de komst van de nieuwe regering ver-

plaatst van Binnenlandse Zaken naar Justitie. Het beleid van de directie is gebaseerd op het strategische akkoord, waarin inburgeringscursussen en duale trajecten (leren en tegelijk werken) prioriteit hebben, zo deelde Marilyn Haimé mee.

Eigen verantwoordelijkheid

"Integratie wordt uitsluitend gezien als een taak voor allochtonen. Maar zonder acceptatie geen integratie," aldus Ahmed Aboutaleb, (op dat moment nog) directeur van Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling. Hij constateerde dat een groot deel van de maatschappelijke onvrede op het conto van de migranten wordt geschreven, terwijl 70 procent van de criminaliteit door het blanke deel der natie wordt veroorzaakt. "De migrantengroep lijdt onder die beeldvorming. Politici moeten ermee ophouden steeds de nadruk te leggen op het gedrag van een minderheid.

Danseressen tijdens het optreden van muziekgroep BRIZA

Foto: Lucy Coenen

Toch hebben migrantenorganisatie zelf ook schuld aan verschijnselen als maatschappelijke uitsluiting, discriminatie en het tekort aan kansen. Migranten moeten niet hun ogen sluiten voor het feit dat de helft van de Nederlandse gevangenen uit allochtonen bestaat en dat de rechtsorde met enige regelmaat wordt geschoffeed door groepen Marokkaanse jongeren, bolletjesslikkers en anderen. Er is sprake van verwijtbare nalatigheid. De 1,7 miljoen allochtonen hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de samenleving. Het is volgens mij dan ook terecht dat er vraagtekens geplaatst worden bij de voorhoede van migrantenorganisaties die al langere tijd meegaat. Zijn dit wel de juiste mensen in dit nieuwe tijdperk?" zo vroeg Aboutaleb zich af.

Ahmed Aboutaleb concludeerde dat er nog een lange weg te gaan is om in de buurt te komen van begrippen als integratie en volwaardig burgerschap voor migranten. "Het vertrouwen moet worden hersteld. De liefde moet van twee kanten komen. Voor migranten betekent dit onder meer dat tegenover het recht dat zij hebben op sociale solidariteit, de plicht staat van een tegenprestatie. Het niet hebben van een adequate opleiding is geen excuus om aan de kant te staan. Het is een uitdaging voor allochtonen om het menselijk kapitaal dat zij bezitten te mobiliseren, op z'n minst voor hun kinde-

ren." Evenals Justus Veenman adviseerde Aboutaleb jong allochtoon talent de ruimte te geven en daarnaast praktische gezamenlijke activiteiten van autochtonen en allochtonen te stimuleren. In dit verband preees hij het computerproject van Fonds 1818 in een Haagse moskee: 'Geweldig.' Hij zou graag zien dat Fonds 1818 ook de Nederlandse Antillen bij zijn donatiebeleid betrekt en daar goede initiatieven, bijvoorbeeld op het gebied van educatie (zo'n 25 procent van de Antilliaanse kinderen verlaat vroegtijdig het onderwijs) ontwikkelt. "Anders blijft het dweilen met de kraan open. De kraan staat hier open én op de Antillen!"

Kwaliteit van de samenleving

Voor enkele verrassende uitspraken aan het einde van het ochtendprogramma zorgde de Haagse burgemeester drs Wim Deetman, daartoe 'uitgedaagd' door Richard Steenborg. "Ik kan met het begrip integratie niet echt uit de voeten," bekende hij. "Betekent het elkaars cultuur overnemen? De Nederlandse cultuur is niet homogeen en is dat ook nooit geweest. Er zijn veel verschillen en niemand zit ermee. Integratie is voor mij dat iedere Nederlander in zijn levensonderhoud kan voorzien en mee helpt bouwen aan de kwaliteit en de ontwikkeling van de samenleving. Het beleid moet erop gericht zijn mensen in staat te stellen dié rol te vervullen. Integratie moet

duis niet worden gezien vanuit het perspectief van de nieuwkomer, maar vanuit de kwaliteit van de samenleving." De burgemeester zei veel waardering te hebben voor initiatieven die de zelfredzaamheid en zelf-organisaties van migranten bevorderen - zoals Henk Jan van Daal adviseert in zijn onderzoeksrapport (red.) - en kondigde ter plekke aan dat de gemeente Den Haag in de nabije toekomst debatten gaat opzetten waarin allochtonen en autochtonen elkaar kunnen vinden.

Stemmachine

De deelnemers aan de conferentie beschikten ieder over een elektronische stemmachine om te reageren op vragen die op een groot doek werden afgebeeld en van een toelichting werden voorzien door dagvoorzitter Richard Steenborg. De uitslagen waren soms opvallend. Zo maakte 45 procent van de deelnemers zich zorgen over het slagen van de multiculturele samenleving en vond 80 procent het beleid van de overheid op dit gebied niet innovatief. De grootste problemen liggen volgens de aanwezigen op het gebied van onderwijs (29 procent), integratie (21 procent) en normen en waarden (12 procent). Bij de vraag of allochtone organisaties zelf meer verantwoordelijkheid zouden moeten nemen bij de oplossing van problemen met betrekking tot de multiculturele samenleving, reageerde 38 procent met 'ja' en vond 57

procent dat dit ook geldt voor autochtonen. Workshops

In de vier workshops die een groot deel van de middag in beslag namen, kwamen relevante thema's met betrekking tot de multiculturele samenleving aan de orde. *Op weg naar een netwerkmaatschappij, Public Voices, het geluid van de kritische onderstroom*, luidde de titel van de workshop onder leiding van mevrouw prof. dr Annemieke J. M. Roobeek, hoogleraar aan Universiteit Nijmegen. Zij belichtte de rol van Public Voices, een interactief platform voor individuen en hun achterliggende netwerken, en drong aan op constructieve, innovatieve antwoorden op hedendaagse complexe problemen. De veranderende rol van zelforganisaties, kansen, dilemma's en organisatorische aspecten vormden de insteek van de workshop. *De ideale zelforganisatie: tussen professionaliteit en verbondenheid*, onder leiding van ir Rachid Majiti, general consultant

bij McKinsey. Ing. Ahmed Aboutaleb borduurde in zijn workshop *Eigen verantwoordelijkheid* voort op zijn ochtendleiding en confronteerde de deelnemers opnieuw met de verschuivende opvattingen van de gemiddelde Nederlander over immigranten. *Cultuuractivering* onder leiding van Erik Jan Noske van BRIZA (de muziekgroep die al eerder voor een vrolijke programmaonderbreking had gezorgd), betrof de deelnemers aan deze workshop op een zeer creatieve en ontspannen manier bij multiculturaliteit.

Positieve geluiden

Dagvoorzitter Richard Steenborg in een korte samenvatting achteraf: "Het congres heeft onder meer aangetoond dat allochtone zelforganisaties niet alleen een eigen verantwoordelijkheid hebben bij het zoeken naar innovatieve ontwikkelingen voor hun aanpassingsproblematiek, maar ook

eigenbelang. In dat kader werd telkens de nadruk gelegd op good practices, goed communiceren en rol van netwerken. Allochtone zelforganisaties verdienen steun, maar - zo kwam ook nadrukkelijk naar voren - het exploiteren van zelforganisaties vraagt om een zakelijke benadering. Ze mogen niet blijven hangen bij een subcultuurtje." Zijn algehele conclusie: "Het congres heeft tal van nuttige aspecten en nieuwe netwerken opgeleverd. Wat het laatste betreft heb ik heel wat zien 'groeien'. Alleen daarom al was dit congres zeer waardevol. De vele positieve geluiden die ik opving in de 'wandelgangen' bevestigden die indruk."

Ineke Geraerds is freelance journaliste. <

Steun allochtone zelforganisaties doorbreekt isolement

Steun van overheid en fondsen aan initiatieven van allochtonen die zich inzetten voor nieuwkomers binnen de samenleving is, zeker in de beginfase, nodig om deze organisaties de nodige speelruimte te bieden. Dat is een van de conclusies uit de eindrapportage 'Geef ze de ruimte' van het Verwey-Jonker Instituut.

Organisaties van allochtonen en vluchtelingen leveren een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de Nederlandse samenleving. Deelname aan zelforganisaties zet aan tot multiculturele ontmoetingen en doorbreekt het isolement waarin bijvoorbeeld vluchtelingen vaak verkeren. Daarmee dragen deze verbanden bij aan een dialoog, aan zelfrespect en uiteindelijk aan het wederzijds begrip tussen verschillende bevolkingsgroepen.

Organisaties van allochtonen hebben vaak financiële problemen, maar vragen niet snel om subsidies. Wanneer zij dat wel doen, krijgen ze nogal eens nul op het rekest omdat de criteria die overheid en fondsen stellen niet bij hen passen. Fonds 1818 in Den Haag (voorheen VSB Fonds Den Haag en omstreken) wil vernieuwende ideeën juist steunen en heeft het Verwey-Jonker Instituut laten onderzoeken hoe het zijn donatiebeleid

meer kan richten op allochtonen en hun zelforganisaties.

Het Verwey-Jonker Instituut heeft voor het onderzoek onder meer het gemeentelijk allochtonenbeleid binnen de regio van Fonds 1818 in kaart gebracht. Ook is verkend welke rol zelforganisaties van allochtonen hebben bij het vergroten van de kwaliteit van de samenleving. In Den Haag, Leiden, Katwijk, Zoetermeer en Delft is gesproken met zelforganisaties van vluchtelingen, allochtonenorganisaties, integratiemedewerkers van gemeenten, adviesorganen van allochtonen en vluchtelingen en deskundigen. Zij vertelden hun opvattingen over de kwaliteit van de multiculturele samenleving en hun wensen over het fondsbeleid.

Het Verwey-Jonker Instituut wijst erop dat het juist binnen een diverser wordende samenleving nodig is aandacht te schenken aan de samenhang. De onderzoekers introduceren daarvoor de concepten *samenbindend kapitaal* en *verschillen overbruggend sociaal kapitaal*. Met sociaal kapitaal wordt bedoeld de aanwezigheid van vertrouwen, normen rond wederkerigheid en netwerken. Zelforganisaties kunnen een belangrijke rol spelen bij het ontwikkelen

van identiteiten en het bieden van zelfrespect. Deze organisaties vervullen een samenbindende functie naar allochtonen en helpen ook in overbruggende zin bij de integratie.

Gemeentelijk allochtonenbeleid
Van de onderzochte gemeenten uit Zuid Holland West blijkt de grootste gemeente, Den Haag, het meest expliciet een allochtonenbeleid te hebben ontwikkeld. De gemeente wil met haar toekomstig beleid ruimte creëren voor diversiteit, en samenhang bevorderen. De overige grotere gemeenten waar verkenningen plaatsvonden (Leiden, Zoetermeer, Delft en Katwijk) voeren een wat minder uitgebreid integratiebeleid dan Den Haag, maar nemen wel initiatieven op dit gebied. Ook bieden zij ondersteuning aan zelforganisaties. Het belang van zelforganisaties wordt ingezien, ook omdat men merkt dat veel allochtonen moeilijk rechtstreeks door algemene organisaties zijn te bereiken.

Het rapport 'Geef ze de ruimte' van drs. Henk Jan van Daal is uitgegeven door het Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, prijs 14,50 euro.
<

Kiosk Kiosk

Prinsjesdag

"Ambtenaren uitgeknepen, gemeenten in de knel en werken tot je zeventigste: hoe verkiezingsbeloften verzanden"

(Intermediair, 19 september)

"De levensloopregeling dreigt een leven-sloopregeling te worden"

(Intermediair, 19 september 2002)

De weekbladen en tijdschriften besteden uitgebreid aandacht aan de armzalige beleidsvoorstellen van het kabinet-Balkenende: de afschaffing van gesubsidieerde arbeid (WIW- en ID-banen), de regeling Specifieke Afdrachtskorting (SPAK), de herinvoering van de sollicitatieplicht voor 57,5-jarigen, het verder aanscherpen van de WAO en de vervanging van de spaarloonregeling door de levensloopregeling. **Intermediair** (19 september) schetst de achtergrond van de voorstellen van de CDA-VVD-LPF-regering voor een levensloopregeling: de accentverschuiving van loopbaan naar loop van het leven en de focus op gezinszaken en het spitsuur van het leven als knelpunten. Volgens **Intermediair** komen de kabinetsvoorstellen uiteindelijk voor de beroepsbevolking neer op langer werken voor minder geld. Het vergroten van de arbeidsreserve, werkzaam of werkloos, heeft volgens het CPB een matigend effect op de ontwikkeling van lonen en salarissen. Dat zal de werkgevers deugd doen. 'Meer mans met minder ambtenaren' luidt de boodschap voor de rijksambtenaren. De aangekondigde vacaturestop zal het imago van de overheid als werkgever, dat de laatste tijd zoveel

was verbeterd dankzij de succesvolle campagne Werken bij het Rijk, geen goed doen.

De gemeenten moeten van het kabinet-Balkenende fors snoeien in hun uitgaven. Intermediair vraagt vier wethouders hoe zij de financiële klappen op denken te vangen. Groen Linkser Mohammed Rabbae (Leiden) en PvdA-er Jaap Baarsma (Zwolle) zijn vanzelfsprekend het meest somber over de vooruitzichten. Maar ook de twee VVD-ers Geert Dales (Amsterdam) en Nico Janssens (Rotterdam) hebben moeite met de kabinetsplannen. 'Als VVD-ers' juichen zij de afschaffing van de onroerende zaak belasting (OZB) toe. Een zegen, zegt Dales. Hij verwacht dat de toegezegde compensatie uit het gemeentefonds gunstig uitgepakt voor Amsterdam. Janssens is minder gerust op de beloofde budgetneutrale uitkomst voor Rotterdam. Beiden hopen op extra beleidsgeld voor veiligheid. De vier wethouders maken zich ernstig zorgen over de gevolgen van de voorgenomen afschaffing van WIW- en ID-banen, zowel sociaal als financieel. Er komen meer mensen in de bijstand en de gemeenten draaien voor de kosten.

"Nu de lasten, later de lusten?"

(ESB, 20 september 2002)

Bernard Compajen, hoogleraar Algemene Economie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, laat zich in *ESB* sceptisch uit over de belofte van het nieuwe kabinet van meer economische groei op termijn dankzij bezuinigingen nu. Hiervoor is de medewerking van de sociale partners volgens hem onontbeerlijk. Die zou kunnen worden gewonnen door iets rek-

kelijker om te gaan met de norm voor het begrotingsaldo. Maar, te vrezen valt, schrijft hij, 'dat dit niet in valt te passen in het norm- en waardenpatroon van dit strenge kabinet'. C. van Dijkhuizen, thesaurier-generaal van het ministerie van Financiën, kan daarentegen wel waardering opbrengen voor de maatregelen van het kabinet gericht op de vergroting van het effectieve arbeidsaanbod door het aanboren van de omvangrijke arbeidsreserve in de WAO en de WW of VUT (langdurig werklozen en ouderen). Het is volgens hem weer tijd voor 'financiële prikkels'. N. Schilder, ook van Financiën, bepleit het versterken van financiële en andere prikkels in het inburgeringsbeleid voor nieuwe oudkomers. Om de teelustellende resultaten van de inburgeringscursussen te verbeteren zouden aan de toetsing van de behaalde niveau van vaardigheden van inburgeraars gevolgen voor de verblijfstatus moeten worden verbonden. C. Koedijk, hoogleraar Financieel Management aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, bespreekt in *ESB* de Aedex, de nieuwe maatstaf om de prestaties van woningbouwcorporaties te toetsen.

"Cijfers ken ik niet, die vraag ik gewoon aan mijn beleidsmedewerker en dan heb ik ze morgen op mijn bureau" (een kamerlid)

Wie zijn kennis van economie en overheidsfinanciën wil testen, kan terecht in **FORUM**. **Opinieblad van VNO-NCW (18 september 2002)** Ter gelegenheid van Prinsjesdag werd de Forum Begrotingskwis gehouden onder journalisten, topambtenaren en parlementariërs. Van de in totaal 50 deelnemers scoorde 70 procent een voldoende. De journalisten deden het het beste. Zij haalden gemiddeld een 6,7; de ambtenaren een 6,3 en de parlementariërs een magere 5,9.

"Het kabinet-Balkenende presenteert zichzelf als vernieuwend maar op sociaal-economisch gebied lijkt de coalitie de klok alleen maar terug te draaien. Terwijl de werkloosheid toeneemt, moeten gesubsidieerde banen en regelingen voor lager opgeleiden verdwijnen" (**Flexmarkt, september 2002**)

Hoe blij is Nederland met het nieuwe arbeidsmarktbeleid? *Flexmarkt* het blad voor de uitzendbranche, legt de vraag voor aan een aantal belanghebbenden. Volgens de directeur van de bond van uitzendorganisaties ABU, Van der Gaag, wordt de klok met de rigoureuze koerswijziging twintig jaar teruggezet. De VNG maakt zich met name zorgen over de bezuinigingen op gesubsidieerde arbeid, maar is ingenomen met de grotere vrijheid om een activerend reïntegratiebeleid te voeren, die het kabinet de gemeenten heeft beloofd. *Flexmarkt* introduceert de nieuwe bewindslieden op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Leuk voor de branche dat CDA-minister Aart Jan de Geus zich, toen hij nog voor het CNV werkte, erg positief uit heeft gelaten over het uitzendwezen: 'Waar hebben we arbeidsvoorziening nog voor nodig als we uitzendbureaus hebben'. VVD-staatssecretaris Mark Rutte, die de afbraak van de gesubsidieerde arbeid voor zijn rekening neemt, heeft een carrière achter de rug als P&O-er en HR-manager bij Unilever. Van zijn vakgenoten heeft hij geen hoge pet op, blijkt uit zijn uitspraken in een interview in *PW*. Vakblad voor **Personeelsmanagement (7 september 2002)**: 'P&O-ers slopen bedrijven. (...) Eigenlijk doen bedrijven er beter aan geen P&O-managers in dienst te nemen'. Volgens Rutte lijden personeelsmanagers (de term 'manager' vervult hem met afgrijzen). Managers lopen vooral achter denkbeelden van anderen

aan. Ze verschuilen zich achter de hiërarchie, wat niets anders is dan leiding geven) collectief aan een Calimero-complex. Ze klagen voortdurend dat ze niet voor vol worden aangezien. Rutte spiegelt zich liever aan Barbabappa. "Dat is de ideale P&O-er omdat hij zich in alle mogelijke bochten kan wringen". Afstemming van de belangen van mens en organisatie? Rutte kent geen loyaliteitsproblemen: de essentie van het P&O-werk is dat je voegt naar de organisatie. Het is zijn uitgesproken ambitie om 'leider te zijn met de leiders'.

"Er is balletje-balletje gespeeld met de sociale fondsen" (Lodewijk de Waal)

Flexmarkt vraagt FNV-voorzitter Lodewijk de Waal wat het aantreden van het nieuwe kabinet betekent voor de vakbeweging. Voorlopig beperkt hij zich tot schoten voor de boeg: "Het kabinet krijgt een probleem als ze op punten als de WAQ, het spaarloon, het arbeidsmarktbeleid wil regeren tegen de wensen van werkgevers en werknemers in". Acties zijn volgens De Waal nog niet aan de orde. Hij wil vooralsnog vooral praten in de hoop de ergste beleidsvoornemens van tafel te krijgen. De vraag is echter of hij de werkgevers daarbij aan zijn zijde zal vinden, zoals hij veronderstelt.

CNV-Opinie (september 2002)

Ondanks de aanwezigheid van oud-secretaris De Geus, die zichzelf uit heeft geroepen tot sociaal boegbeeld van het nieuwe rechts kabinet, is het CNV kritisch over de Miljoenennota 2003: noodzakelijk nieuw beleid ontbreekt en de collectieve sector valt te prooi aan bezuinigingen. Het kabinet wil volgens het CNV loonkostenmatiging maar kondigt maatregelen aan, die juist tot stijging van de loonkosten dreigen te leiden. Wel omarmt het CNV het door het kabinet aangekondigde levensloopbeleid als instrument

voor een betere afstemming van werk en privé. De invoering van de verlofknip ziet voorzitter Doeke Terpstra als een eerste stap. Maar het CNV wil meer. Werknemers moeten meer keuzemogelijkheden krijgen in tijd en geld. Zij moeten ervoor kunnen kiezen om (tijdelijk) kinderen te gaan werken om te investeren in andere zaken, zoals de zorg voor kinderen, naasten, vrijwilligerswerk, scholing, etc. De voorstellen van de CNV voor een levensloopbeleid worden in CNV-Opinie geflankeerd door portretten van mensen in verschillende levensfasen met bijbehorende afstemmingsproblemen en keuzemogelijkheden.

Terug naar het aanrecht?

Werkende vrouwen zijn in deze tijd van economische tegenspoed niet trendy meer, waar schuwt **Avanta (oktober 2002)**. Als zij de rijen niet sluiten dreigt een terugkeer naar de jaren vijftig, toen vrouwen niet meer waren dan klapstoelen op de arbeidsmarkt. Het blad publiceert een lijst van de honderd machtigste vrouwen in Nederland. Op één staat prof. dr. Lutgart van den Berghe (ING en CSM), op de voet gevolgd door Luella Gross Goldberg (ING), drs. Trude Maas-De Brouwer (ABN AMRO), drs. Louise Groenman (ABN AMRO) en de hoogste nieuwkomer, Betty van Arenalts-Kramer Feher (Interpolis). De communis opinio onder de vrouwelijke commissarissen is dat de top van het bedrijfsleven de oren te veel laten hangen naar de aandeelhouders en te weinig te luister legt bij het eigen personeel. De in Avanta geportretteerde Sybilla Dekker, commissaris bij NS, staat niet in de top honderd. Een interview met een andere NS-vrouw, directievoorzitter van NS Reizigers, ook ontbrekend in de top honderd, is te vinden in Management Team (20 september 2002). Daarnaast bericht het blad over de 'aanpakstad': "Opgestroopte mouwen, haven-

stad, Euromast: de associaties met Rotterdam zijn al jaren dezelfde. Maar Manhattan aan de Maas kan –en moet– zich met nog veel meer kwaliteiten profileren als sexy stad."

"Branson en Bruce bellen mij..." *"Op stap met Mariet van Mil, het feestbeest van St. Tropez"* (Quote)

Quote (oktober 2002) wil het lijfblad zijn van (mannelijke) topmanagers. Die kampen met hun eigen problemen, zoals het blad uit de doeken doet: "Hoe meer geld er in het geding is, hoe jonger de nieuwe vriendin, hoe groter de ruzies, hoe talrijker de advocaten. Kortom, scheiden aan de top." Verder presenteert het blad bekendissen van ING-topman Kist ('Ewald de Brave'), de top vijftig van snelst bedrijven in Nederland (de Fast 50) met een minimale omzetstijging van 19 procent in 2001 en de Q1000, de duizend grootste bedrijven met een gezamenlijke omzet van 980.159.925.299 euro, aangevoerd door Shell, Mariet van Mil bemiddelt, gereïseert en organiseert voor de jetset aan de Côte d'Azur.

Verhalen uit de zorgpraktijk **Ondernemen (september 2002)** biedt een interview met 'topondernemer in de zorg': Hans Becker, bestuursvoorzitter van de Rotterdamse Stichting Humanitas. En dat is volgens het opinieblad voor het midden- en kleinbedrijf te merken ook: "Ouderen wonen bij Humanitas in ruime appartementen van architect Piet Weeda, krijgen maaltijden gereserveerd van topkoks en zorgen zoveel mogelijk voor zichzelf. Kunnen ze dat niet meer, dan kloppen er geen witte jassen aan. Die maken de mensen ziek, zegt Becker." Met een aantal andere verzorgings-, verpleeg- en ziekenhuizen in Nederland gaat het helemaal niet zo goed. Er is sprake van onslagen, financiële tekorten en een hoog ziekteverzuim. De onderne-

mingsraden hebben hun handen vol aan adviesaanvragen, herstellplannen en interim-managers.

OndernemingsRaad, praktijkblad voor medezeggenschap (september 2002) bericht over de worst en best cases van medezeggenschap in de zorg. "Wonen, zorg en welzijn" is het thema van het julinumnummer van Vitale Stad met artikelen over zelfstandige woonvoorzieningen voor ouderen, lichamelijke en geestelijke gehandicapten en mensen met psychiatrische problemen, 'woonzorgzones' in Nijmegen en vernieuwing in de zorg en functiemenging in Zaandam-Zuid ten behoeve van de duurzame ontwikkeling van de wijk.

"Er gaan steeds luidere stemmen op dat moslims in Nederland zich onvoldoende openstellen voor kritiek en suggesties om de islam te moderniseren. Die kritiek is terecht" (stelling van de week in Contrast, wie een bijdrage wil leveren aan de discussie kan terecht op www.contrastonline.nl)

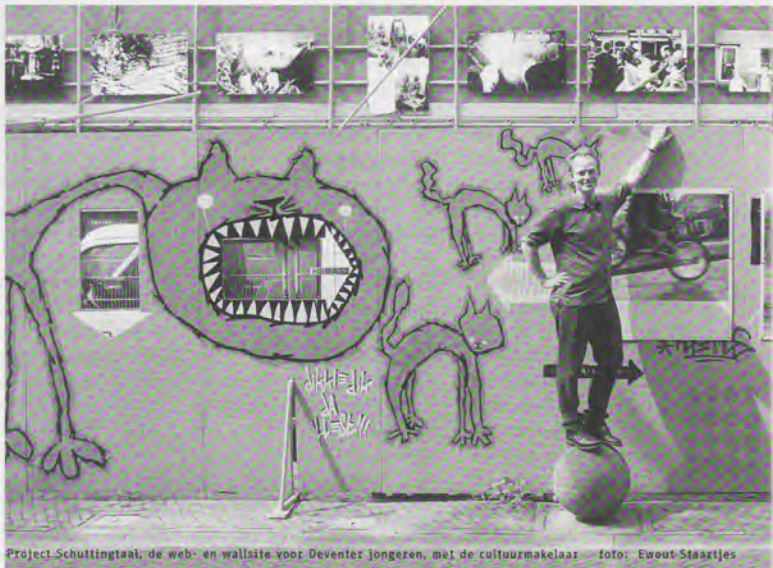
Contrast, weekblad over de multiculturele samenleving nr. 28, 19 september 2002

maakt zich zorgen over de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs in Nederland. Er wordt gesneden in de financiële middelen en de inburgeraars dreigen de rekening te moeten betalen. Verder bericht het blad over de manifestatie "Ben je bang voor mij", die op 20 september werd gehouden in het Amsterdamse Paradiso onder het duistere gesternte van de bedreigingen aan het adres van de beoogde spreker Ayaan Hirsi Ali. Het initiatief voor de manifestatie kwam voort uit een ontmoeting van autochtone Nederlandse en Marokkaanse jongeren op internet via een discussie over de aanslagen op 11 september vorig jaar.

<

De kracht van cultuur

Wie gelooft in de kracht van cultuur en artistieke projecten in het opbouwwerk heeft nu de kans van zijn leven. In de periode 2001-2004 participeren dertig grote gemeenten en de twaalf provincies in het Actieplan Cultuurbereik. Dat betekent toegang tot veel middelen en politieke aandacht om de relatie tussen kunst, cultuur en opbouwwerk praktisch handen en voeten te geven. In Deventer wordt deze kans met beide handen aangegrepen. Sinds september 2001 kent de stad verschillende pilotprojecten waaronder het fenomeen 'Cultuurmakelaar'.

Project Schuttingtaal, de web- en walsite voor Deventer jongeren, met de cultuurmakelaar foto: Ewout Staaktjes

Het Actieplan Cultuurbereik is een initiatief van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen (OC&W), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg. Een stedelijk of provinciaal Programma Cultuurbereik wortelt in het plaatselijke of provinciale culturele leven en is gericht op publieksverbreding door middel van kwalitatieve, innovatieve en cultureel gedifferentieerde programmering. Sleutelbegrippen zijn culturele diversiteit en cultuurbereik.

Vanuit de gemeente Deventer wordt actief geparticipeerd in het Overijsselse Actieplan Cultuurbereik. Naast enkele pilots in het kader van Cultuur en School (zoals DO-IT!) van het poppodium Burgerweeshuis en De Filmschool van Filmhuis De Keijzer is cultuur met de aanstelling van een 'Cultuurmakelaar' beleidsmatig ook gekoppeld aan de Deventer Wijkaanpak, een centraal onderdeel van het Grote Steden Beleid in Deventer. De makelaar bemiddelt tussen vraag naar en aanbod van professionele producten, diensten en middelen op het vlak van kunst en cultuur. Daarbij wordt nadrukkelijk gemikt op

achterstandsgroepen en -wijken en op beleidsontwikkeling tussen de daarbij relevante maatschappelijke en culturele organisaties. Het programma wordt ontwikkeld en uitgevoerd door Sikko Cleveringa, sinds 1 september 2001 als cultuurmakelaar aangesteld bij de Stichting Culturele Raad Deventer.

Cultuurparticipatie en opbouwwerk In het kader van het landelijke Actieplan Cultuurbereik bestaat nog geen eenduidige visie over de optimale samenhang tussen cultuur en opbouwwerk. Er is een grote, en schijnbaar willekeurige, variatie van culturele en participatieve praktijken en een combinatie daarvan. In het kader van het Grote Steden Beleid is zowel de emancipatie van de doelgroep als de vitaliteit van de stad van belang. In de praktijk blijkt dat het culturele circuit van OC&W het welzijns circuit van VWS en het Grote Steden Beleid niet altijd even makkelijk weet te vinden. Bovendien is onder invloed van staatssecretaris Van der Ploeg de professionele ontwikkeling van allochtoon talent een belangrijk issue geworden, zonder dat daar nog lokale sociale doelen aan wor-

den gekoppeld. De nieuwe staatssecretaris, Cees van Leeuwen heeft (nog) niet de kans gekregen daar zijn eigen beleid op te formuleren.

In binnen- en buitenland leeft beleidsmatig echter wel de overtuiging dat sociale en artistieke doelen en activiteiten elkaar kunnen versterken. Overheden bevorderen cultuurparticipatie om een impuls te geven aan zowel de emancipatie van doelgroepen als de vitaliteit van wijken en steden. Het betreft een heel veelzijdig en complex beleidsterrein. Participatie van achterstandsgroepen in artistieke projecten biedt doelgroepen een nieuw perspectief op persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling. Onderzoek wijst uit dat cultuurparticipatie positief kan bijdragen aan persoonlijke zingeving, socialisatie en integratie van doelgroepen. Omgekeerd kan de participatie van artistieke professionals in sociale projecten voor de stad nieuwe bronnen van creativiteit aanboren binnen de eigen cultuur van gemarginaliseerde groepen. Dit soort projecten blijken sterk bij te kunnen dragen aan de esthetische, sociale en economische vitaliteit van wijken en steden

Cultuurmakelaar in Deventer

(een aardig onderzoek in dit kader is dat van Francois Matarasso, getiteld *Use ore Impact, the Social Impact of participation in the Arts*, uitgegeven door Comedia in de UK).

In Deventer is gezocht naar een integrale en evenwichtige benadering. Zowel emancipatoir als vitaal, zowel sociaal als artistiek. In België hebben ze daar de mooie term 'sociaal-artistieke projecten' aan gegeven. De praktische uitwerking daarvan lijkt in de praktijk ook echt in het bedoelde evenwicht te kunnen resulteren.

Sociaal-artistieke projecten

Sociaal-artistieke projecten hebben een sociale doelstelling die wordt bereikt door te werken aan een artistiek product. Het gaat om projecten van en voor diverse doelgroepen die met elkaar gemeen hebben dat ze economisch, sociaal en/of cultureel in een achtergestelde positie zitten. In de regel is er gedurende het project een intensieve interactie tussen een specifieke achterstandsgroep en één of meer professionals uit het culturele veld. Het project moet er op zijn gericht de culturele participatie en emancipatie

van de doelgroep te verhogen en daarmee hun culturele competentie te vergroten. Daarmee wordt al een eerste afbakening mogelijk. De cultuurmakelaar investeert in principe niet in een sociale en (multi-)culturele ontmoeting als daar geen artistieke component aan zit. En niet in artistieke producties als daar geen sociale component aan zit. Die afbakening is ook werkbaar in Deventer. Professionele stimulering en begeleiding van ontmoetingen tussen verschillende culturen wordt in Deventer verzorgd door het Zebra project (ook van Belgische origine overigens). Professionele stimulering en begeleiding van puur culturele en artistieke activiteiten - ook als dat allochtoon is - is een kerntaak van de Culturele Raad.

SOCIALE DOELSTELLINGEN

Cultuurparticipatie kan resulteren in sociale en/of maatschappelijke participatie. Om welke variabelen gaat het in de praktijk? De sociale doelstellingen van sociaal-artistieke projecten worden hieronder nader uitgewerkt.

Sociale participatie geeft de mate van betrokkenheid en invloed aan van een individu of een groep binnen een organisatie. Hierbij is het doel een zo hoog mogelijke graad van participatie te bereiken van individuele leden van de doelgroep in voor hen relevante culturele activiteiten en organisaties. Een graadmeter is bijvoorbeeld de participatieladder, een vijf-fasenmodel dat is uitgewerkt door de Raad van het Jeugdbeleid (gebaseerd op de Youth Achievement Award van Huskins). Deze ladder is uiteraard ook relevant voor andere doelgroepen dan jeugd.

1. **Consumptief (receptief):** je neemt deel aan de activiteit.
2. **Uitvoerend (productief):** je voert de taken uit.
3. **Organisatorisch:** je neemt actief deel aan het organiseren.
4. **Leidinggevend:** je hebt zelf de leiding over het project.
5. **Meebeslissend:** je bent volwaardige partner in de besluitvorming.

In deze optiek wordt er met andere woorden niet alleen naar gestreefd dat Turkse jonge-

Links

www.cultuurbereik.nl geeft achtergronden en nieuws over het actieplan cultuurbereik en biedt links naar provinciale en gemeentelijke programma's. De site kent ook een projectenbank maar die is nog erg pril.

www.cultureleraad.nl geeft informatie over de Culturele Raad Deventer en binnenkort ook over de Cultuurmakelaar (site in ontwikkeling). Op deze site ook nadere informatie over de werkconferentie in Deventer met betrekking tot sociaal-artistieke projecten in de wijk.

www.creativecommunities.uk geeft informatie over sociaal-artistieke projecten in de UK en een inventarisatie van praktijken in diverse andere Europese landen (Common Threads en een actuele vervolgstudie). Het Centre of Creative Communities (CCC) heeft een interessante bestellijst van Angelsaksische literatuur waaronder de in het artikel genoemde studie van Matarasso. De site geeft ook links naar andere Europese sociaal-artistieke projecten en organisaties.

www.oranjebovencampagne.nl geeft een mooi beeld van het in het artikel genoemde sociaal-artistieke project van Joep Zander (doorklikken op acties, kunstproject en de foto van Joep).

www.schuttingstaal.nl
De website van het project Schuttingstaal

ren deelnemen aan een toneelclub, maar ook dat ze zelf kunnen gaan regisseren, organisatorische verantwoordelijkheden dragen en mee beslissen wat de koers van de club is.

Maatschappelijke participatie geeft de mate van invloed aan van een organisatie op haar maatschappelijke omgeving. Hierbij is het doel dat organisaties van de doelgroep een zo groot mogelijke participatie bereiken in de maatschappij. Een graadmeter daarvoor is bijvoorbeeld de emancipatieladder van

Cultuurmakelaar zette een wens boven aan zijn lijstje

Antilliaanse vrouwen maken samen theater

"Tijdens het Kerstdiner gooide de cultuurmakelaar een balletje op," vertelt Marijke Blok, docent drama en verbonden aan het Centrum voor Kunsteducatie in Deventer. "In de Rivierenwijk wilde een groep vrouwen gaan toneelspelen. Ze kwamen al regelmatig bij elkaar met de sociaal-cultureel werker van Raster en waren op het idee gekomen iets meer over hun cultuur en levensstijl te laten zien aan de andere bewoners in de wijk. Ze voelden zich niet goed geaccepteerd."

"Om te kijken of een voorstelling haalbaar was, zijn we begonnen met een workshop. Ik wilde geen te lange spanningsboog creëren. Zo'n project moet in elf bijeenkomsten en een voorstelling kunnen worden gerealiseerd," vertelt Marijke Blok bevolgen. "Ik heb vaker met groepen uit anderen culturen gewerkt, maar deze groep vrouwen was heel bijzonder. Ze hebben zelf het materiaal aangedragen. Hoewel ze geen ervaring hebben met theater, verliep het project heel vlot. We hebben verschillende acts gemaakt met spel, dans en muziek." De titel van het programma was *Redu den kapsalon* (Roddels in de kapsalon). "De acts hadden als onderwerp Antilliaanse muziek en dans, religie, gastvrijheid, omgaan met elkaar en heimwee naar Curaçao. Allemaal zaken die tellen in hun leven. Ik wilde niet te Hollands zijn in mijn aanpak. Bij dit project heb ik gezocht naar een mogelijkheid om mijn gevoel voor structuur en hún spontaniteit op een goede manier te combineren. De vrouwen groeiden in hun verantwoordelijkheid voor de eigen productie. Ook met humor valt er veel te bereiken, belangrijk is dat je samen iets goeds neerzet. En dat is gelukt, zo getuigen de lachsalvo's die tijdens de uitvoering uit de zaal komen."

"Ik heb gezien dat deze groep boven de dagelijkse werkelijkheid uitsteeg door dingen te doen die ze niet eerder deden. Ze zijn in het licht komen te staan. Iedereen was zenuwachtig tijdens een extra (ingekorte) uitvoering in de Deventer Schouwburg. Maar ze hebben ontzettend veel lef en doen de naam van de groep eer aan. Nos ké nos pòr (wij willen en wij kunnen). Wat mij betreft verdient dit project een vervolg." De docente drama weet dat er nog veel meer te doen is.

"De wens van de groep is gerealiseerd dankzij het initiatief van de cultuurmakelaar," zegt Marijke Blok. Raster heeft daar noch het geld noch de mankracht voor in huis. "Voor mij is een cultuurmakelaar iemand die zaken boven aan het lijstje zet. Hij zoekt de mensen en organisaties bij elkaar zodat er een goede samenwerking kan ontstaan."

Tekst: Ingrid van Bergenhenegouwen

Stichting Vrijwilligersmanagement (SVM) en FORUM (gebaseerd op het empowerment model van Friedman). Met korte trefwoorden zijn de sporten van de ladder aldus te karakteriseren:

1. Persoonlijke zelfversterking: bewust van de eigen kracht en mogelijkheden; emancipatie binnen de eigen groep; vertrouwen in eigen identiteit, positie en middelen.
2. Sociale zelfversterking: bewust van de eigen positie in de samenleving; emancipatie buiten de eigen groep; het kunnen

verwerven van externe kennis, netwerken en middelen voor de eigen groep.

3. Politieke zelfversterking: bewust van wat de eigen organisatie voor de samenleving kan betekenen; de organisatie richt zich actief op het verkrijgen van invloed op politieke besluitvorming met betrekking tot het algemeen belang.

Vertaald naar het culturele veld wil dat zeggen dat het doel is dat doelgroepen zich niet alleen op niveau van sociaal-culturele vorming organiseren (niveau 1), maar zich

ook kunnen gaan manifesteren in artistieke organisaties en artistieke programmering (niveau 2) en zelf de toon gaan zetten in professionele artistieke producties (niveau 3).

ARTISTIEKE DOELSTELLINGEN

De relatie tussen deze sociale doelstellingen met artistieke activiteiten is nu ook nader te benoemen. Daarbij kunnen vier belangrijke projectsoorten worden onderscheiden: sociaal-artistieke vorming, organisatie, productie

en programmering. Hieronder wordt in trefwoorden kort een karakteristiek gegeven van het soort activiteiten, het sociaal belang en de wenselijke professionele inbreng.

Sociaal-artistische vorming: het gaat hier om workshops, cursussen en cultuuronderwijs. Het sociaal belang is persoonlijke zelfversterking. De eigen wereld levend houden en integreren in huidige context. De wenselijke professionele inbreng heeft vooral betrekking op het verbeteren en vernieuwen van

uitingen van eigen cultuur, traditie en geschiedenis. In verband met de dynamiek verdient ook het bevorderen van instroom van culturele kennis, producten en diensten en uitstroom naar culturele organisatie aandacht. Een voorbeeld is het project Nos Ké Nos Pòr, waarbij Antilliaanse vrouwen vanuit het activeringswerk initiatief hebben genomen een theatervoorstelling te maken onder begeleiding van een professioneel regisseur. Bij een eventueel structureel vervolg wordt aandacht besteed aan organisatievorming

en de mogelijkheden van de amateurkunstregeling.

Sociaal-artistische organisatie: het gaat hier om amateurverenigingen, professionele kunstenaars en andere vormen van cultureel ondernemen. Het sociaal belang is sociale zelfversterking. Een toename van mensen uit de eigen groep met culturele competenties die ook de culturele diversiteit in de samenleving inhoud kunnen geven. De professionele inbreng moet zich hier concentreren op het vergroten van de artistieke en bestuurlijk-

What you like' kreeg structuur

Jongeren maken eigen radioprogramma bij Deventer Omroep

"De Deventer Omroep wilde graag eens een programma maken waar jongeren die minder kansen krijgen zelf bij betrokken waren," vertelt Joanne Saltet, voorzitter van de Deventer Omroep. "We vinden het belangrijk allerlei lokale partijen meer bij onze omroep te betrekken." De eerste stap was contact leggen met Stichting Raster. "Via hen kwamen we in contact met jongeren die hieraan wilden meewerken."

Op verzoek van de omroep gingen jongerenwerkers Floris Brandwagt van Raster en Jamal Ammi van De Kij aan de slag. "We hebben gekozen voor jongeren die normaal niet veel met elkaar ophebben. Een groep uit Wijk 3 (Rivierenwijk, Knutterdorp en Hoorwerk) en een groep uit Wijk 5 (Colmschate). Bij beide groepen leefden veel vooroordelen over elkaar." Floris Brandwagt is enthousiast over het project, want het houdt meer in dan alleen maar radio maken. "We zijn begonnen met twee Turkse meiden (Wijk 3) en twee Nederlandse (Wijk 5). Inmiddels werken we met een groep van tien jongeren. Niet iedereen is elke donderdagmiddag aanwezig voor het maken van het programma, maar dat kan prima."

"In het begin hebben de jongerenwerkers veel extra tijd en energie in het project gestoken," zegt Joanne Saltet. "Daar konden ze natuurlijk niet mee doorgaan. Het is goed om zo'n idee niet te laten liggen en er direct mee aan de slag te gaan. Tijdens de rit kwamen we echter in contact met de cultuurmakelaar en gezamenlijk hebben we toen aantal zaken vastgelegd. Om voor subsidie in aanmerking te komen zijn heldere voorwaarden en een goede taakverdeling noodzakelijk. Iedere partij heeft zijn eigen invalshoek. Het is sociaal gezien een interessant project, maar het blijft belangrijk dat we ook als omroep kwaliteit kunnen leveren."

"Uiteindelijk is onze taak teruggebracht tot het stimuleren van jongeren om mee te doen, vertelt Floris Brandwagt. "We begeleiden

hen en zorgen ervoor dat het binnen de groep lekker loopt. Straks gaan we ook andere groepen jongeren erbij betrekken. Onder andere via het COACH-project. De omroep heeft twee presentatoren die de jongeren begeleiden bij de technische kant en de presentatie op de radio. Door de betrokkenheid van de cultuurmakelaar is er in het programma meer ruimte gekomen voor de hele jongerencultuur. We besteden nu bijvoorbeeld ook aandacht aan activiteiten van andere clubs, zoals het Burgerweershuis. Voor ons is het plezierig dat de cultuurmakelaar met ons meedenkt."

Tekst: Ingrid van Bergenhenegouwen

Werkconferentie sociaal-artistische projecten in de wijk

In Deventer wordt een lokale werkconferentie voorbereid over Sociaal-Artistische Projecten in de Wijk. De bedoeling is deze in januari 2003 te organiseren. Bij het ter perse gaan van MO is er echter nog onzekerheid over de definitieve datum en plaats. Doel van de werkconferentie is om bewoners, kunstenaars, opdrachtgevers en intermediairen te inspireren om in de toekomst meer en betere sociaal-artistische producties aan te gaan. Dit aan de hand van een presentatie van recente projecten in Deventer en 'good practices' elders in binnen en buitenland. Geïnteresseerden van buiten Deventer kunnen de definitieve aankondiging van de con-

ferentie vinden op www.cultureleeraad.nl en indien zij deel willen nemen contact opnemen met Sikko Cleveringa.

Inventarisatie

Het Landelijk Centrum Opbouwwerk oriënteert zich momenteel of zij een actieve rol moet en kan spelen in de bevordering van sociaal-artistische praktijken binnen het opbouwwerk. Deze verkenning wordt uitgevoerd door Sikko Cleveringa. In de volgende MO zal in dat kader een uitnodiging uitgaan voor een expertmeeting. Doelgroep zijn professionals van maatschappelijke en culturele organisaties die (potentieel) met sociaal-artistische projecten werken. Geïnteresseerden kunnen zich reeds aanmelden bij het LCO op info@opbouwwerk.nl onder vermelding van 'Expertmeeting Sociaal-Artistische Projecten'.

De 'ouwe lullen' hebben het hier niet voor het zeggen! Schuttingtaal project voor en dóór jongeren

"Tijdens een eerste kennismakingsgesprek vertelde de cultuurmakelaar ons over het idee voor het project Schuttingtaal." John Patrick Nijkamp is grafisch ontwerper en voorzitter van Stichting Broeikas, een platform voor toegepaste kunst in Deventer. Samen met filmmaker Daniël Nijhuis en fotograaf Rob Philip, beiden bestuurslid van Broeikas, vervult hij een adviserende rol bij het project.

Schuttingtaal staat voor de 'web- en wallsite' voor Deventer jongeren. Hun kunstuitingen presenteren ze op de interactieve website en op de schutting rondom het Waaggebouw aan de Brink. "We zijn begonnen met een aantal workshops voor jongeren die de redactie willen vormen," legt John Patrick Nijkamp uit. "Dit om hen te leren hoe je dat aanpakt. Ook hebben we in het begin veel op uitvoerend niveau met ze meegewerkt. Belangrijkste voor mij is dat het een jongerenproject blijft. Dat vind ik ook het sterke aan Schuttingtaal. De inhoud wordt nu eens niet door 'de ouwe lullen' bepaald, maar jongeren zijn en blijven de baas."

Deelname is mogelijk voor een hele brede groep jongeren van 12 tot 21 jaar. "Nu zijn het nog voornamelijk jongeren die in verschillende verenigingen actief zijn. Het wordt tijd om deze groep uit te breiden en ook meer 'vrije jongeren' te benaderen," aldus een enthousiaste John Patrick Nijkamp. "Dat kan bijvoorbeeld via de scholen. Op dit moment staat dat op het programma."

Hoe kunnen deze jongeren boven zichzelf uitstijgen? "Wij, Daniël Nijhuis en ik, en natuurlijk de cultuurmakelaar, zijn bij de redactievergaderingen aanwezig. Daar komen zoveel enthousiaste ideeën naar boven. Onze rol is vragen stellen en meekijken hoe je een idee

kunt waarmaken. Zo komt er meer ruimte voor strategie en blijft het project op niveau. We coachen en dat vind ik ontzettend leuk om te doen."

Het Centrum voor Kunsteducatie ondersteunt bij de organisatie van workshops. "We hebben er al een paar achter de rug: graffiti en tekenen. Hiervoor worden kunstenaars gevraagd die hun sporen hebben verdiend en die het leuk vinden om de jongeren te begeleiden."

John Patrick Nijkamp vindt het uitstekend dat de functie van cultuurmakelaar in Deventer in het leven is geroepen. "Het is prima dat er iemand is die met veel partijen in de stad contact heeft. Ik heb via Broeikas veel met cultuur te maken en zie hoe hij groepen bij elkaar brengt, met name jongeren en de georganiseerde groepen minderheden. Dat is echt heel goed."

Tekst: Ingrid van Bergenhenegouwen

ke competentie van de doelgroep binnen de organisatie. De dynamiek wordt bevorderd door het stimuleren van de instroom vanuit de culturele vorming en de doorstroom naar professionele producties.

Een voorbeeld is het project Radio What You Like, waarbij laaggeschoolde Turkse en Nederlandse jongeren via het jongerenwerk een radioprogramma zijn gaan maken en nu met ondersteuning van communicatiedeskundigen structureel een jongerenredactie gaan vormen binnen de Deventer Omroep. De jongeren krijgen radiojournalistieke training en coaching.

Sociaal-artistieke productie: het betreft hier het resultaat van eigen professionele kunstbeoefening (literatuur, beeldende kunst, podiumkunsten, et cetera). Het sociale belang is gelegen in politieke zelfversterking. Het uit kunnen dragen van eigen ervaring, missie en visie, een plaats overoveren op de algemene culturele agenda. De professionele inbreng is hier gericht op de vertaalslag van eigen culturele expressie naar sociaal-artistieke productie. Daarbij kan ook het bevorderen van instroom vanuit culturele organisaties en de doorstroom van dergelijke producties naar de reguliere culturele programmering aandacht krijgen. Een voorbeeld is het project van de Borgloschool in het Oranjekwartier (wijk 4), waarbij kunstenaar Joep Zander in het kader van de Oranje boven campagne objecten maakte in interactie met kinderen en deze samen met bewoners een plaats gaf in de wijk. De school onderzoekt nu hoe zij vaker culturele producties op school kan programmeren.

Sociaal-artistieke programmering en voorzieningen: het betreft hier het aanbod van culturele producten, diensten en voorzieningen, zoals professionele voorstellingen, accommodaties en subsidies. Het sociale belang is sociale zelfversterking. Het kunnen beschikken over middelen voor eigen cultuurbeleving en van daaruit ook kennis kunnen maken met andere culturele uitingen. De professionele inbreng is hier met name van belang voor het vergroten van toegang tot culturele producten, diensten en voorzieningen. Het bevorderen van instroom van sociaal-artistieke producties en de doorstroom naar culturele vorming bevordert verder de dynamiek van ontwikkeling voor de desbetreffende groep.

Een voorbeeld is de culturele programmering in achterstandswijken waarbij werkgroe-

pen van bewoners in het kader van de wijk-aanpak steeds meer zelfverantwoordelijkheid gaan nemen voor een aansprekende culturele programmering in de wijk, in interactie met professionele programmeurs van de culturele instellingen.

PROJECTDOELSTELLINGEN

Het project zal zich in principe beperken tot het ontwikkelen en ondersteunen van de vier bovengenoemde projectsoorten. Daarbij wordt wel op drie verschillende niveaus gewerkt. Dit vanwege de drie doelstellingen die de Cultuurmakelaar heeft meegekregen vanuit de Deventer Wijk aanpak en die betrekking hebben op respectievelijk doelgroepen (categoraal), wijken (territoriaal) en organisaties (institutioneel).

Doelgroepen (categoraal): bevorderen van actieve deelname van wijkbewoners, autochtonen, allochtonen en jongeren aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur. Belangrijke variabelen zijn leeftijd, etniciteit en gemiddeld besteedbaar inkomen. Het gemiddeld besteedbare inkomen is zowel een indicator van opleidingsniveau als koopkracht. Beiden zijn van belang in verband met cultuurparticipatie.

Wijken (territoriaal): verbeteren van het culturele leefklimaat in verschillende delen van de stad, aansluitend bij de diversiteit onder de bevolking.

Het gaat om achterstandswijken die als belangrijkste eigenschap hebben dat er zich een hoge concentratie van de bovenstaande doelgroepen bevindt.

Organisaties (institutioneel): bevorderen van samenwerking tussen culturele instellingen, amateurkunstorganisaties onderling en met andere disciplines, zoals onderwijs, buurtwerk, ook buiten institutionele kaders. Het gaat hier met name om samenwerkingsverbanden en/of afspraken tussen culturele en maatschappelijke organisaties die beleidsmatig en praktisch betrokken zijn bij sociaal-artistieke projecten.

De Culturele Raad neemt als uitvoerder van het Programma Cultuurmakelaar Deventer de verantwoordelijkheid op zich tot de ontwikkeling en integratie van het Programma Cultuurmakelaar binnen de institutionele infrastructuur van Deventer.

De kernactiviteiten van de Raad in dat kader zijn transfer, kwaliteitszorg en innovatie (kennisbemiddeling, beleidsbeïnvloeding en pro-

cesbegeleiding, projectontwikkeling). De uitvoering van activiteiten wordt zoveel mogelijk bij maatschappelijke en culturele instellingen gelaten.

Middels een nummering is per projectdoelstelling onderzocht in welke mate achterstandsgroepen reeds actief zijn in sociaal-artistieke projecten en wat de kansen en bedreigingen zijn in de nabije toekomst. Op basis van die analyse zijn in een werkplan prioriteiten gesteld en operationele doelen geformuleerd.

In het volgende nummer van MO zal nader worden ingegaan op wat er uit zo'n nummering zoal komt en tot wat voor prioriteiten en werkwijzen dat leidt.

Lezers die willen reageren op dit artikel kunnen contact opnemen met:
Sikko Cleveringa
Culturele Raad Deventer
Laboratoriumplein 61
7411 CH Deventer
0570 611416
projecten@cultureleraad.nl

<

Weduwe generaal Nasution geridderd

Ambassadeur Z.E. S. Baron van Heemstra heeft in Hare Majesteits Ambassade in Jakarta afgelopen Koninginnedag de koninklijke versierselen opgespeld bij een wel heel bijzondere vrouw: mevrouw J.S. Nasution. Zij werd geridderd tot Officier in de Orde van Oranje Naussau.

Mevrouw J.S. Nasution krijgt in Jakarta de koninklijke versierselen opgespeld door ambassadeur Z.E.S. Bazon van Heemstra

De Stichting Nederland-Batam heeft vijftien jaar lang intensief samengewerkt met de nog altijd zeer energieke 78-jarige mevrouw J.S. Nasution, weduwe van de twee jaar geleden overleden generaal Nasution en voorzitter van talloze sociale stichtingen in Jakarta.

Haar enorme inzet en doorzettingsvermogen om de vele 'Indische' bejaarden en verpleegbehoefteigen in Indonesië te helpen en op te vangen; de grote aantallen adoptiekinderen die zij een warm thuis heeft kunnen bezorgen in Nederland; haar sinds 1948 bestaande intensieve contacten met vele Nederlandse liefdadigheidsinstellingen en haar niet aflatende inspanningen om samen met mevrouw Sri Soedarsono de Molukken te helpen waren voor Hare Majesteit voldoende reden haar hiervoor met deze hoge onderscheiding te eren.

In 1981 mocht zij een Public Service Award in ontvangst nemen voor haar leiderschap van een vrijwilligersorganisatie; het institutionaliseren van sociaal werk door samenwerking van diverse burger en religieuze groeperingen, scholen en overheidsafdelingen.

Groots werk heeft zij verricht als hoofd van het vrijwilligerswerk in en voor weeshuizen. Door de overheid werd zij gevraagd in de omgeving van Jakarta alle activiteiten op vrijwilligersgebied in de sociale sector te coördineren en samen te brengen. Later werd zij benoemd tot voorzitter van de

National Council on Social Welfare in Indonesia.

Zij is oprichtster van de logopediescholing en de fysiotherapeutenopleiding in Indonesië en is nog steeds adviseur van de blindenprojecten van de YPWG in Bandung en Cisarua en het blindeninstituut. Dit instituut is in 1901 opgericht door Dr. Westhoff en de Vereniging tot Verbetering van het lot der Blinden in Nederlandsch Oost-Indië en vierde vorig jaar haar honderdste verjaardag.

Ze is oprichtster van de Yayasan Pembinaan Asuhan Bunda voor de speciale zorg voor vondelingen, verlaten baby's en ouden van dagen. Tevens was zij de oprichtster van het verpleeghuis Pantu Usada Mulia voor alleenstaande verpleegbehoefteigen ouden van dagen, waarvan er velen nog Nederland spreken.

Onder haar voorzitterschap is ook het thuis voor Indische bejaarden in Panti Werdha in Bandung gebouwd. Dit thuis is twee jaar geleden geheel verbouwd met steun van vele Nederlandse stichtingen, waaronder het Juliana Welzijns Fonds en de Stichting Nederland-Batam.

De afgelopen twee jaar heeft mevrouw Nasution op een grondige, eerlijke en betrouwbare manier medicamenten, instrumenten en melkpoeder van Friesland Nutrition uitgedeeld aan de ziekenhuizen en vluchtelingen in Aceh, Timor en de Molukken. De goederen waren verzonden door Stichting Nederland-Batam uit Ede. In 1998 gaven mevrouw Nasution en haar vice-

voorzitster mevrouw Soedarsono daar het startschot voor de verzending van containers met hulpgoederen naar Indonesië. Sinds die eerste verzending zijn inmiddels negentig containers met medische en sociale hulpgoederen ongeschonden, zonder invoerrechten of andere overbodige kosten, ter beschikking gesteld aan allerlei hulpbehoevenden in heel Indonesië.

Afgelopen maanden heeft mevrouw Nasution er persoonlijk op toegezien -en lieflijk geholpen- vier containers met hulpgoederen uit Nederland te verzenden en te verdelen onder de christenen en moslims in de Molukken.

Vorig jaar heeft de Stichting Nederland-Batam dankzij mevrouw Nasution een Memorandum of Understanding (MoU) afgesloten met de minister van Gezondheid Z.E. Sujudi en de YPAB, de stichting voor het gezin waarvan deze bewonderenswaardige vrouw voorzitter en oprichter is. Mede dankzij deze MoU's heeft mevrouw Nasution vast laten leggen dat zij onze belangen en onze samenwerkingsprojecten, bedoeld om door haar geselecteerde hulpprojecten te helpen, zal ondersteunen en uitdragen. Zij is als het ware een (onbetaalde) voorpost en ambassadeur van een deel van de ontwikkelings samenwerking in Indonesië. Haar kennis en kunde op dit terrein zijn uitermate groot en onmisbaar bij het uitvoeren van projecten in een land met honderden verschillende culturele groeperingen. Nu mevrouw Nasution weer geheel is herrezen na het tragisch overlijden van haar echtge-

noot en zij, als een der weinigen in Indonesië, samen met mevr. Sri Soedarsono al haar tijd en energie geeft voor de hulp aan de Molukken, de ouden van dagen, de logopedie, de doven en blinden, de gehandicapten en de slachtoffers in Aceh, Sulawesi, Timor, Noord- en Zuid Molukken, et cetera, et cetera, is deze Koninklijke Onderscheiding een welverdiende kroon op haar werk.

Mevr. Nasution mocht al eerder de volgende onderscheidingen in ontvangst nemen:

1976 *Adelaide Ristori, Rome Italië*
1981 *Roman Magsaysay Award, Manilla, Filippijnen*
1982 *Paul Harris Fellow Award, Rotary International, Amerika*
1982 *Helene de Montigny Stichting, Nederland*
1985 *Tanda Jas Bintang kelas 1, Jakarta*
1995 *Bintang Perjuangan Agkatan-45, Ster van Verdienste Vrijheidsstrijd, Jakarta*
1995 *Bintang Maha Putra Utama, Hoogste ster voor de belangrijkste vrouw, Jakarta*

2000 *Speciale oorkonde Ministerie van Gezondheid en revalidatie, Jakarta*
2001 *Bintang Legium Veteran RI, Ster van verdienste van Veteranenlegioen, Jakarta.*

J.P.B van den Berg is arts en voorzitter van de Stichting Nederland-Batam

<

Cursus Opbouwwerk en Plattelandsvernieuwing

Van januari tot april 2003 wordt voor de Noord-Nederlandse opbouwwerkers de cursus Opbouwwerk en Plattelandsvernieuwing gegeven.

Op initiatief van het KIONN, een samenwerkingsverband van vijf Noordelijke instellingen voor opbouwwerk, is door het Van Hall Instituut een cursus op maat ontwikkeld. Aanleiding voor de cursus is het gebrek aan specifieke deskundigheid in het opbouwwerk over het platteland. Het huidige opbouwwerk richt zich voor een groot deel op grotere plaatsen die qua problematiek vergelijkbaar zijn met de grote steden. Het gevolg is dat specifieke deskundigheid met betrekking tot leefbaarheid op het platteland slechts sporadisch aanwezig is. Tegelijkertijd zetten de cultuurverandering en mentale verstedelijking van het platteland steeds verder door. De meeste verenigingen voor dorpsbelangen willen en krijgen een steeds grotere rol bij planvorming en vernieuwingsprocessen. Om die rol te kunnen spelen, hebben ze kundige adviseurs nodig. Welzijnsinstellingen met een opbouwwerktaak zouden dat moeten onderkennen en die uitdaging aangaan.

Doelstelling

Tijdens de cursus maken de cursisten praktijkgericht kennis met een aantal thema's op het gebied van plattelandsvernieuwing. De cursisten krijgen 'schaalgevoel' ten aanzien van kansen en problemen in relatie tot het landelijk gebied en kunnen de aangereikte

succesvoorbeelden vertalen naar de eigen werkomgeving. Vooral belangrijk is dat de cursisten zicht krijgen op de (mogelijke) rol en taak van de opbouwwerker op het platteland ten aanzien van de plattelandssamenleving.

Doelgroep

De cursus is primair bedoeld voor zowel de opbouwwerkers die nu al op de dorpen werken als voor opbouwwerkers die hier een taak voor zich zien. Het gaat hierbij om opbouwwerkers uit de provincies Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel.

Cursusopzet

In de cursus zijn vier thema's gedefinieerd die zijn gekoppeld aan één van de vier provincies. De cursusedagen vinden 'op locatie', dus telkens in een andere provincie, plaats. **Thema 1: Bestuurlijke Verhoudingen:** Dorpsbelangenorganisaties hebben een nieuwe positie gekregen in de werkelijkheid met de gemeenten. Wat is de rol van het dorpenoverleg? Wat is de rol van de contactambtenaar? En wat kan de opbouwwerker in deze werkelijkheid betekenen?

Thema 2: Schaal- en cultuurgevoel:

Dorpen en dorpsgebieden hebben vaak al een hele lange geschiedenis. Er zijn dorpen met 1200 inwoners die meer dan veertig verenigingen hebben. De bewoners vervullen vaak vele rollen. Spanningen zijn vaak goed verklaarbaar. Hoe ga je als opbouwwerker hiermee om?

Thema 3: Plattelands economie:

Het toenemend gebruik van het platteland voor andere functies dan agrarische bedrijvigheid levert kansen voor verdiepte en ver-

brede landbouw en nieuwe economische activiteiten op het platteland. Hoe kunnen deze kansen worden benut?

Thema 4: Infrastructuur:

Kleine dorpen kunnen zich geen multifunctioneel centrum permitteren. Toch zijn verscheidenen oplossingen mogelijk waardoor voorzieningen op peil kunnen worden gehouden.

Tijdens elke cursusedag zullen vertegenwoordigers uit het werkveld van de plattelandsvernieuwing hun ervaringen inbrengen.

Vertaling naar de eigen werkomgeving:

Na de vier cursusedagen gaan de cursisten in hun eigen werkkruis aan de slag met een van de vier thema's. Tijdens een terugkommiddag worden de eerste ervaringen naar elkaar en naar deskundigen teruggekoppeld. De cursus wordt afgesloten tijdens een slotmiddag, waarbij de bevindingen door de cursisten worden gepresenteerd.

Kosten, inschrijving en informatie

De kosten voor de cursus bedragen 1000 euro per cursist. Inschrijving dient plaats te vinden uiterlijk drie weken voor aanvang van de cursus. Informatie en een inschrijfformulier zijn op te vragen bij G. Koopman, cursusleider op het Van Hall Instituut. Email: kpm@pers.vhall.nl

Data van de cursus: 15/1, 29/1, 12/2, 5/3, 2/4 en 16/4 2003

<

De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen lift mee met de toegenomen belangstelling voor het platteland. Na ongeveer 25 jaar aan de weg getimmerd te hebben, dreigde een teloorgang voor de vereniging. Daar komt verandering in. Een kennismaking met een actieve belangenbehartiger van kleine dorpen en het landelijk gebied.

De Landelijke Vereniging Kleine Kernen (LVKK) werd in 1975 opgericht door een pastoor in de Betuwe die zich, naar aanleiding van gemeentelijke herindelingen, zorgen maakte over de leefbaarheid van het landelijk gebied. Ook toen al! In de loop der jaren heeft de vereniging zich ontwikkeld tot een onafhankelijke belangenorganisatie over het thema leefbaarheid. Van het midden van de jaren tachtig tot 1996 vond Rijksfinanciering plaats. Daar kwam een einde aan toen de structurele subsidie van het toenmalige ministerie van WVC werd ingetrokken. Vanaf dat moment leidde de LVKK een kwakkelend bestaan. Met kleine projectsubsidies en beperkte bijdragen van de aangesloten leden bleef de vereniging nog wel overeind, maar raakte in het netwerk rond plattelandszaken langzaam op de achtergrond.

In 2000 besloot het bestuur tot een fundamentele keuze: de lier in de wilgen hangen of een nieuwe start maken. Ze liet daartoe twee onderzoeken doen door de Wetenschapswinkel van Universiteit Wageningen.

Leefbaarheid

Leefbaarheid op de agenda! 1), de studie van Jeroen Stegeman naar het vigerend leefbaarheidsbeleid en leefbaarheidsthema's in de toekomst – een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in leefbaarheid en platteland – maakte duidelijk dat er nog steeds werk aan de winkel is. Weliswaar over ande-

re thema's dan tien of twintig jaar geleden, maar nog steeds staan, om er enkele te noemen, veelvuldig op de beleidsagenda:

- het toenemend belang van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- het zoeken naar nieuwe economische dragers;
- het betrekken van de bevolking bij besluitvorming over en zo mogelijk uitvoering van activiteiten in het kader van de aanpak van leefbaarheidsvraagstukken;
- de toenemende aandacht voor 'het sociale aspect' van leefbaarheid.

Werk genoeg dus voor een landelijke club. Het bestuur besloot dan ook aan dezelfde Wetenschapswinkel opdracht te geven tot een onderzoek naar de positie en de meest wenselijk rol van de LVKK als het gaat om de leefbaarheid van het landelijk gebied. Onder titel *De LVKK op weg naar een leefbaar landelijk gebied 2)* gaf het rapport van Dennis Gudden en Michiel Uitdehaag niet alleen zicht op de positie van de vereniging, maar deed ook aanbevelingen voor de toekomst.

De voornaamste conclusies waren:

- * De LVKK kan zich als belangenbehartiger op dit moment (november 2001) onvoldoende inzetten voor de leefbaarheid van het landelijk gebied, maar is in potentie een nuttige actor om de leefbaarheid in het landelijk gebied te verbeteren.
- * De LVKK heeft door verschillende oorzaken op dit moment een zeer beperkte rol in netwerken en netwerkactiviteiten, waardoor de LVKK de aansluiting met de leefbaarheidspraktijk grotendeels heeft verloren.
- * De LVKK kampt met een onduidelijke organisatiestructuur.

Ook deed het rapport aanbevelingen voor een andere organisatiestructuur die kort samengevat luidde: zoek samenwerking met andere actoren.

Kortom: werk aan de winkel!!

Samenwerking

Het bestuur achtte het nog veel te vroeg om de pijp aan Maarten te geven en ging op zoek naar een samenwerkingspartner.

LVKK-voorzitter Driek van de Vondervoort: 'de kennis zit bij de mensen'

Deze werd gevonden in het LCO te Zwolle, waar met name de laatste jaren een grote expertise is opgebouwd rond het platteland.

Samen met LCO-Platteland werd een projectvoorstel op papier gezet dat ter subsidiëring werd ingediend bij VWS en LNV. Het voorstel werd goed ontvangen en momenteel wordt gesproken over de precieze invulling en financiering.

In dat voorstel – Network Dorpsorganisaties Nederland 2002-2006 – formuleert de vereniging de volgende hoofddoelstelling:

"De LVKK wil zich ontwikkelen tot een vitale netwerkorganisatie op landelijke schaal welke een bijdrage levert aan de versterking van de leefbaarheid in de dorpen en op het platteland, waar samen rond de zes miljoen mensen wonen."

Bij deze doelstelling horen twee subdoelen:

- De LVKK wil zich, als landelijk netwerk van lokale dorpsorganisaties, primair richten op beïnvloeding van het landelijk beleid ten aanzien van dorp en platteland. Ze laat zich daarbij zo goed mogelijk voeden door lokale dorpsorganisaties. Daarnaast wordt ook aandacht geschonken aan het Europese plattelandsbeleid en zal de LVKK actief participeren in verschillende netwerken, zoals de commissie Vernieuwing Landelijk gebied van de VNG, het LEADER+ netwerk, en dergelijke.
- Binnen het landelijk netwerk van dorpsorganisaties zal vooral inhoud worden gegeven aan informatie-, kennis- en ervaringsuitwisseling.

maakt doorstart

Een leefbaar platteland is gediend met een sterke participatie van bewoners

De structuur van de vereniging zal ook worden aangepast. Het huidige dagelijks bestuur zal gaan functioneren als kerngroep. Daaromheen komt een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van alle regionale en provinciale koepelorganisaties. Kennis en kunde zal de LVKK inkopen bij het LCO. Het LCO zal daartoe – uiteraard in nauwe samenspraak met het LVKK-bestuur- medewerkers in dienst om het beleid uit te voeren. Het gaat dan concreet om een netwerkondersteuner, zeg maar een verenigingsmedewerker die verantwoordelijk is voor de interne organisatie. Daaronder vallen zaken als ondersteuning van kerngroep en klankbordgroep, het leveren van een bijdrage aan het te vernieuwen verenigingsblad, het verzorgen van de pr, het ondersteunen van het coördinatorenoverleg (het overleg van de coördinatoren van de provinciale koepels), et cetera. Daarnaast staat het aanstellen van projectontwikkelaar op de rol die onder andere ruggensteun moet geven aan de ontwikkeling van regionale en provinciale netwerken in de witte gebieden – waar nog geen koepels zijn. Deze medewerker wordt ook verantwoordelijk voor het organiseren van themabijeenkomsten en conferenties, de Nationale Dorpendag, et cetera.

Ook zal administratieve ondersteuning worden aangetrokken. Zowel LCO als LVKK ervaren de aanstaande samenwerking als een kansrijke win-winsituatie. De LVKK zal actief kunnen participeren in LCO-P projecten, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van instrumenten als Dorpswaardering (Village Appraisals, zie MO/S nr. 189).

Sociaal kapitaal

Volgens de voorzitter van de LVKK, Driek Van de Vondervoort, staat de leefbaarheid van platteland en kleine kernen onder druk door de Haagse regeldrift. Hij pleit dan ook voor meer lokale autonomie. Van de Vondervoort – in het dagelijks leven burgemeester van de Peelgemeente Boekel- is ervan overtuigd, dat de kennis bij de inwoners van het dorp zit. "We zitten als gemeentebestuurders op goud, maar doen er meestal niets mee." De voorzitter doelt daarmee op het sociale kapitaal dat in de gemeenschap aanwezig is, maar waar vaak aan wordt voorbijgegaan. De burgemeester van Boekel heeft wel eens de indruk dat het platteland problemen worden aangepaard. Plattelandsvitalisering, BANS-projecten 3), hij heeft ervan gehoord,

maar wil eigenlijk niet eens weten waar het allemaal voor staat. "Ik zeg: vraag aan de inwoners hoe zij vinden dat hun dorp er over 20, 25 jaar moet uitzien. Het is hun dorp, niet dat van de bestuurders. Als er zo'n visie ligt, moet het gemeentebestuur ervoor zorgen dat die wordt gerealiseerd." Voor Van de Vondervoort bestaat de leefbaarheid van een dorp uit twee componenten: een fysieke (wegen, voorzieningen, en dergelijke) en een sociale (het verenigingsleven, de sociale cohesie). Op beide gebieden valt veel te ontwikkelen, maar dan wel van onderaf. Op deze laatste woorden van de voorzitter hebben LCO en LVKK elkaar gevonden. Citaat uit de folder van LCO-Platteland: "Een leefbaar platteland is gediend met een sterke participatie van de bewoners." LVKK en LCO-Platteland zullen er zich samen nog sterker voor kunnen maken.

- 1 Wetenschapswinkel rapport 163
- 2 Wetenschapswinkel rapport 179
- 3 BANS: Bestuurs Akkoord Nieuwe Stijl
- 4 Verkrijgbaar via LCO-Platteland te Zwolle, tel. 038-4232112, email lcoz@opbouwwerk.nl

<

Sociale sector vraagt om kennis via internet

De vraag naar kennis via internet over sociale activeering en interculturalisatie onder professionals is aanzienlijk. Dat blijkt uit een onderzoek van X-S2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid onder lokale professionals.

In tegenstelling tot het beeld van de sociale sector als een 'achtergebleven gebied' als het gaat om informatisering, gaven de tweehonderd geënquêteerde aan dat met name de vraag naar informatie via internet groot is. Voor het behoud van een sterk sociale sector is verder investering en inhoudelijke afstemming van de informatiestromen van groot belang, zo blijkt uit het onderzoek.

X-S2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid is sinds vorig jaar in opdracht van het ministerie van VWS actief als intermediair tussen kennisleveranciers en -kennisafnemers op het gebied van sociaal beleid. (zie ook pag. 16). X-S2 wil de komende tijd verder onderzoeken of de uitkomst mogelijk duidt op een te grote versnippering van de informatievoorziening en/of op behoeften aan andersoortige kennis. Het belang van een goed geïntegreerde sociale sector is groot, zeker nu het nieuwe kabinet een aantal thema's opnieuw op de agenda heeft gezet en er wezenlijke veranderingen op til lijken te zijn.

Zoals ook blijkt uit de recente berichtgeving over het Kennisnetwerk voor het onderwijs, spelen een heldere financiering en gerichte technische investeringen een belangrijke rol in het succes van effectief kennisnetwerk.

Ondanks een grote hoeveelheid websites, projecten en publicaties van diverse (overheids)instanties wordt er kennelijk nog niet adequaat ingespeeld op de behoeften van de plaatselijke professionals, werkzaam bij bijvoorbeeld gemeenten en lokale welzijnsorganisaties.

Naast informatie via internet hebben de respondenten vooral behoefte aan good practices en schriftelijke informatie in de vorm van bijvoorbeeld een nieuwsbrief. Ook deze uitkomst duidt op een vraag uit de praktijk om te leren van de valkuilen en successen van collega-organisaties en op de hoogte te blijven van recente (beleidsmatige) ontwikkelingen.

<

Novib-kalender:

Is er, in een jaar van politiek geweld en gevoelens van onveiligheid nog plaats voor de jaarlijkse Novib-kalender, met mooie beelden uit verre landen? Novib denkt van wel.

Topfotografen uit de hele wereld stuurden hun beste materiaal in, waaruit een internationale commissie de meest aansprekende foto's koos. Foto's die het veelzijdige en boeiende gezicht van de Derde Wereld laten zien: van een trouwpartij in Zuid

Afrika, de piramides van Egypte en het enorme Maracanã voetbalstadion in Rio tot spelende kinderen in Seoel, een zeilwedstrijd op het Titicacameer en de kermis in Dhaka. Een wereld waarin wordt gefeest en gelachen, gehuild en gerouwd, maar bovenal, een wereld waarin plaats is voor iedereen. Op de achterzijde van de foto's is te lezen hoe mensen werken aan deze wereld. Bijvoorbeeld hoe arme, indiaanse boeren in Bolivia opkomen voor hun rechten, of hoe het Zuid Afrikaanse vrouwen centrum Masimanyane mannen in Zuid Afrika weet

te winnen voor de strijd tegen geweld tegen vrouwen.

Kunstenaar Heleen van Diemen maakte bovendien drie kunstwerken gebaseerd op de foto's uit deze kalender, met als resultaat een set van twee keer drie kunstkaarten.

Hoe te bestellen?

De kalender 2003 (€20,50) en de set kunstkaarten (8,50 euro) kunnen worden besteld bij Novib. Antwoordnummer 10720, 2501 WB Den Haag, tel. 070 - 3421777.

Noorse duurzame ideeënbank

Duurzame lokale ontwikkeling en opbouwwerk/samenlevingsopbouw

De website www.idebanken.no van de Noorse 'Stiftelsen Idébanken' maakt de gebruiker wegwijs in 240 goede praktijkvoorbeelden of projecten ter bevordering van een duurzame lokale samenleving. De Idébanken heeft een 'toolbox' (gereedschapskist) die een creatieve dialoog bevordert over een duurzame toekomst van de wijk. De vereniging probeert in die discussie een duidelijk verband te leggen tussen Noord en Zuid.

De Noorse Idébanken werd in 1991 opgericht als een onafhankelijke, particuliere stichting. Sinds 1996 krijgt ze een substantiële steun van het Noorse ministerie van Milieu.

Bij de Idébanken staan drie doelstellingen voorop. Allereerst wil de vereniging goede voorbeelden van sociale vernieuwing verspreiden die kunnen dienen als bouwsteen voor een duurzame, rechtvaardige en leefbare toekomst. Idébanken hecht daarbij vooral belang aan innovaties of experimenten die al in uitvoering zijn. Niet alleen de toepassing van nieuwe technologieën of eco-technische innovaties krijgen veel aandacht, ook de sociale vernieuwing wordt benadrukt. Daarnaast wil Idébanken een dialoog over de toekomst ondersteunen en promoten. Als methode daarvoor worden regelmatig de methoden Toekomst Werkplaats (Future Shop) en de SWOT-analyse gebruikt. Tot slot wil Idébanken toekomstgericht onderzoek (future studies) stimuleren.

Lokale Agenda 21

Wat Idébanken vooral wil, is het debat over een duurzame ontwikkeling vorm geven. De bibliotheek van de vereniging bevat driehonderd boeken, driehonderd tijdschriften, diverse video's en tal van rapporten over ecologie, sociale verandering en toekomstige ontwikkelingen. De database en de bibliotheek bevatten onder andere informatie over het spaarzaam omspringen met grondstoffen, actieve lokale gemeenschappen en de solidaire samenwerking over gemeentelijke landsgrenzen heen. Daarbij gaat de aandacht niet zozeer naar het analyseren van problemen, maar vooral naar het zoeken van oplossingen. Belangrijke thema's waren tot nu toe: ecologie (bevolking en natuur), internationale samenwerking (werken over de grenzen heen), lokale democratie en opbouwwerk (vibrant communities).

Sinds 1994 is de Idébanken vooral gericht op de invulling van de Lokale Agenda 21. De afgelopen twee jaar werd nauw samengewerkt met de 'voortrekkersgemeenten' (de zogenaamde frontrunner municipalities). Het netwerk van die voortrekkers moet andere gemeenten in Noorwegen ertoe aanzetten zelf ook de uitdagingen op te nemen van Lokale Agenda 21, met name het terugdringen van het consumptie-niveau (op minder grote voet leven!), het tegengaan van ongelijkheid of discriminatie in de samenleving en het versterken van de democratie versterken. Met dat doel organiseert Idébanken introductiecurssussen over de Lokale Agenda voor politici, niet-gouvernementele organisaties, ondernemers en gemeentelijke diensten.

Groene voorschriften

De Noorse gemeente Opperard is een van de gemeenten die door Idébanken wordt geadviseerd. Ze pakt in het kader van de campagne Lokale Agenda 21 uit met een origineel initiatief. Via een folder en documentatie nodigt ze dokters uit om niet alleen medicatie voor te schrijven, maar om

mensen met een 'groen' voorschrift aan te moedigen deel te nemen aan de sociaal-culturele activiteiten in de gemeente. Lokale Agenda 21 gaat in hun visie niet alleen over de selectie van afval, thuis composteren, milieuvriendelijk winkelen met een linnen boodschappentas of het terugdringen van het autoverkeer, maar ook over de ontmoeting tussen buurtbewoners en hun inzet voor de eigen gemeente. Wijken of verenigingen die een activiteit opzetten kunnen daarom ook gratis een tent, opvouwbare stapels en stoelen lenen. Tweemaal per jaar nodigt de gemeente alle verenigingen uit om hun 'lokale agenda' aan te kaarten tijdens een open vergadering.

Idébanken legt heel nadrukkelijk de band tussen duurzame ontwikkeling en opbouwwerk/samenlevingsopbouw. Het is dus niet toevallig dat de Noorse vereniging zich aansloot bij het Combined European Bureau for Social Development (CEBSD) - het Europese netwerk van (nationale) organisaties van samenlevingsopbouw, waarvan in Vlaanderen ook het Vlaams Instituut te Ondersteuning van de Samenlevingsopbouw (VIBOSO) actief lid is.

Meer informatie: www.idebanken.no en op de website van het Combined European Bureau for Social Development: www.cebsd.org

Gerard Hautekeur is medewerker van VIBOSO (Vlaams Instituut ter Bevordering en Ondersteuning van de Samenlevingsopbouw).

<

Beperkte rol duurzaam bouwen

Duurzaam bouwen heeft nog geen vaste plaats gevonden in de beheerpraktijk van woningcorporaties, zo blijkt uit onderzoek van het Onderzoeksinstituut OTB (TU Delft). Als voornaamste reden noemen de onder-vraagde corporaties de hoge kosten van duurzaam bouwen.

Hoewel corporaties positief oordelen over duurzaam bouwen, heeft minder dan de helft een expliciet milieubeleid ontwikkeld. Toegepaste maatregelen zoals het gebruik

van milieuvriendelijke materialen, of andere energie-gerelateerde maatregelen komen vooral voor bij nieuwbouw. Waterbesparende maatregelen en maatregelen voor het binnenklimaat worden minder in praktijk gebracht. Ondanks het overheidsbeleid inzake duurzaam bouwen, de bouwregelgeving en diverse financiële prikkels is duurzaam bouwen sinds 1993 nog maar beperkt geïmplementeerd in het corporatiebeleid, zo concluderen OTB-onderzoekers Minna Sunikka en Claudia Boon. Zij baseren zich daarbij op resultaten van drie onderzoeken uit respectievelijk 1993, 1998 en 2000. De ondervraagde corporaties beschouwen subsidies als een belangrijk instrument om duurzaam bouwen verder in de bouwprak-

tijk te implementeren. Het ontbreken van een vraag vanuit de markt vormt een ernstige bedreiging voor duurzaam bouwen. Omdat weinig consumenten bereid zijn daar extra geld in te steken, is een imago-overbetering noodzakelijk. Daar ligt volgens de onderzoekers een belangrijke taak voor overheid en corporaties. Daarnaast zouden ook huurders in toenemende mate moeten worden aangesproken als doelgroep in het milieubeleid. Grote corporaties zijn actiever in het opstellen van milieubeleid dan corporaties met relatief weinig woningen. Overheidsbeleid op het gebied van duurzaam bouwen zou zich daarom met name op kleinere corporaties moeten richten.

<

Kinderen in de schaduw van geweld

In Nederland worden jaarlijks ongeveer tachtigduizend kinderen door hun ouders mishandeld. Waarschijnlijk nog meer kinderen zijn getuige van geweld tussen hun ouders. Veel van deze kinderen kampen daardoor met gedragsproblemen en ontwikkelen gevoelens van angst en depressiviteit. De NIZW-publicatie *In de schaduw van het geweld* brengt deze groep kinderen in beeld.

Kinderen die getuige zijn geweld hebben recht op steun van anderen. Beroepskrachten en anderen in de omgeving van kinderen die getuige zijn van geweld kunnen stappen ondernemen om de situatie van deze kinderen te verbeteren en het geweld te stoppen. Als je weet of vermoedt dat een kind getuige is van geweld wil je daar iets aan doen. Maar hoe

krijg je helder of er werkelijk iets aan de hand is en hoe kun je het kind helpen? Kinderen die getuige zijn van geweld geven verschillende signalen. Zo kunnen baby's extreem bang zijn voor harde geluiden en schreeuwende stemmen en kunnen peuters een vertraagde ontwikkeling van zindelijkheid en taalbeheersing hebben. Kleuters die getuige zijn van geweld kunnen sociale problemen krijgen door agressief gedrag tegenover leeftijdgenoten, gezinsleden, dieren of dingen. Oudere kinderen kunnen agressief worden of vernielzuchtig zijn of problemen hebben op school. Opgroeien in een gewelddadig gezin is volgens sommige onderzoekers een sterke voorspeller van ernstige puberproblemen, zoals depressie, agressie en jeugdcriminaliteit.

Uit landelijk onderzoek blijkt dat bijna de helft van de ondervraagde vrouwen en mannen ooit slachtoffer is geweest van huiselijk geweld. Daarbij gaat het niet om een eenmalige klap die wordt uitgedeeld, maar om herhaaldelijk geweld. Bij een op de vijf van de ondervraagden duurde het geweld zelfs langer dan vijf jaar. Uit internationale studies blijkt dat ongeveer veertig

procent van de kinderen die getuige zijn van geweld daarvan ernstige schade ondervindt. Een aantal van hen raakt getraumatiseerd, maar vermoedelijk lopen ook veerkrachtige kinderen littekens op en ondervinden zij de gevolgen van het geweld.

In de NIZW-publicatie die tot stand kwam met financiële steun van het ministerie van Justitie, belichten de auteurs de achtergrond en de aard van deze problematiek. Ze beschrijven wat het voor kinderen betekent getuige te zijn van geweld en bieden handreikingen en adviezen voor signalering en hulpverlening.

Bestellen

In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders is geschreven door Paul Baeten en Edith Geurts en kost 11,75 euro ISBN 90-5050-936-3 en E 23181. Verkrijgbaar via de boekhandel of te bestellen bij NIZW Uitgeverij, Postbus 19152, 3501 DD Utrecht, telefoon 030 - 230 66 07, fax 030 - 230 64 91, e-mail bestel@nizw.nl

<

Men staat er klaar voor MO/Samenlevingsopbouw een nieuw, ruimer en beter gemeentebestuur. Deze gemeentevernieuwing wordt vormgegeven met het motto 'de organisatie op plaatselijke identiteit basis. Daarnaast wordt voor deze rubriek een weekcolumn toegevoegd die aandacht schenkt aan de vormgeving van de naam van het blad en de inhoud van de publicatie van MO/Samenlevingsopbouw. Pijnstegracht 33, 2612 KX Dordrecht, tel. 070-380-9973, op de fax: 070-380-9973.

Wijk aan Zee

Buurtsuper leeft op tussen de grote ketens. De keten van Spar-winkeliers wil de komende jaren groeien. De kleine supermarkten zien juist bestaansrecht in dorpskernen waar de grote formules vertrekken. 'We raken hier nooit een wagentje kwijt.' De zon in badplaats Wijk aan Zee is nog niet doorgebroken. Voor de strandgasten het tijdstip om boodschappen te doen vóór ze het strand opzoeken. Een aantal drement al rond in de kleine Spar-supermarkt, de enige in het vakantiedorp, aldus het **Algemeen Dagblad van 6 augustus**. Een zongebruinde vader rekent met zijn zoon uit hoeveel broodjes hij nodig heeft voor zijn gezin van vijf personen. De vakantieperiode is een drukke tijd voor Spar-ondernemer Jaap Durge. "In de zomer gaat door vakantiegangers de omzet soms drie maal over de kop. Dan zie je dat er bestaansrecht is voor zo'n buurtsuper. Het betekent wel dat je voortdurend de handen uit de mouwen moet steken," zegt hij.

Toen het postkantoor in Wijk aan Zee dichtging nam de Spar de taken ervan deels over. Durge: "Klanten die hier voor postzaken komen, zullen ook wat boodschappen doen. Dat is mooi meegenomen." Durge speurt voortdurend naar mogelijkheden om meer te verkopen. Zo bezorgt hij de boodschappen, thuis of op het strand. En het nabijgelegen staalconcern Corus biedt ook perspectief voor extra kassagerinkel door de vele buitenlandse onderhoudsploegen. "Als tweehonderd Italianen even inslaan, zijn de stokbroden zo weg, maar ook zuidelijke worstsoorten, wijn en bier. Daar moet je rap op inhaken, ook met kant-en-klaar maaltijden." Aan de overzijde van de straat laat Durge inmiddels een grotere winkel bouwen. Ook de uitgavenkant houdt hij scherp in de gaten. "Een grote superformule zal meteen bellen voor een monteur. Ik kijk eerst zelf of het te maken valt." Een jaar geleden leek de Spar-formule nog ten onder te gaan, zoals zoveel buurtsupers. De organisatie leidde een kwijnend bestaan onder de paraplu van het kwakkelende Laurus, dat vooral inzetten op grote formules

als Edah, Super de Boer en Konmar. Voor de kleine winkels van Spar was geen geld en tijd. In november werd Spar daarom verkocht aan concurrent Sperwer. Begin juni werd de formule nieuw leven ingeblazen. Nu telt Spar 275 winkels, allemaal eigendom van zelfstandige ondernemers die betalen voor gebruik van de merknaam en de winkel formule. Binnen enkele jaren moet het aantal groeien naar vier- tot vijfhonderd. "Die ruimte is onder bepaalde voorwaarden aanwezig in Nederland," zegt directeur Harrie ten Have van de Sparorganisatie in Zevenbergen. Een van de voorwaarden is dat de Sparwinkels zich ontdoen van het oubollige imago. Een winkel nieuwe stijl moet een mooi, goed assortiment voeren en een moderne, frisse uitstraling hebben. "Dan kan de verkoop met tien procent stijgen," verzekert de topman. Een ander plan is het invoeren van een servicebalie die dienst doet als postagentschap, verkoop-punt voor sigaretten en inleverpunt voor fotorolletjes en te stomen kleding. Inmiddels kennen zeventig winkels zo'n balie.

De groeiplannen van Spar trokken breed de aandacht. Veel winkeliers die onder andere formulenamen werken, bleken aangetrokken. De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen diende zich eveneens aan. Kleinere plaatsen zagen al jaren de winkelstand afnemen en postagentschappen verdwijnen. Reden om bij Spar te hengelen naar de komst van een supermarkt. Frans Janssen vernieuwde al vorig jaar zijn Spar in het Gelderse Hummelo. En nog speurt de winkelier naar verbeteringen. "Eén middag per week hou ik vrij voor het bezoek aan kleine supermarkten elders in het land. Soms doe je goede ideeën op. Zet het sausje, wafeltjes en slagroom ook bij het ijs." Via een overlegcommissie van Spar komen zijn ideeën ook terecht bij andere winkeliers. Net als zoveel kleine winkels dreigt de Spar in Hummelo alleen voor de vergeten boodschappen te worden gebruikt. "Ik leg die klanten uit dat daarmee wordt bevorderd dat de lokale super verdwijnt en ze dan altijd moeten reizen voor boodschappen." Dan kunnen de

klanten ook niet meer profiteren van een zeldzaam voordeel: winkelwagentjes waar geen muntje voor nodig is. "De klanten verbazen zich daar wel over, vooral de stedelingen. Maar we raken nooit een wagentje kwijt." Zelfs niet als de Hummelose kermis wordt gehouden? "Dan gaan we gewoon dicht."

Utrecht

Nachtbus voor scholieren. Utrecht krijgt na jaren weer een nachtbus. Het gaat om een proef van zes maanden waarbij kleine achtpersoonsbusjes rijden naar alle wijken in de stad. De busjes zijn bedoeld om jongeren van 14 tot 18 jaar na het uitgaan veilig thuis te brengen, aldus het **Utrechts Nieuwsblad van 26 september**. Ook komen er in Utrecht feesten speciaal voor de 12.500 jongeren in deze leeftijdsgroep. De gemeente Utrecht, de Jongerenraad en vervoersbedrijf GVVU zijn het eens geworden over de nachtbus. De Jongerenraad had de gemeente gevraagd om een nachtbus, want fietsen vinden zij niet veilig genoeg. Het kaartje voor de nachtbus gaat 2,50 euro kosten. Als na evaluatie blijkt dat de nachtbus financieel haalbaar is en er voldoende mensen gebruik maken van de dienst, dan krijgt de nachtbus een definitieve status. De GVVU, gemeente en politie zijn nog wel in gesprek met elkaar over de veiligheid. Gedacht wordt aan cameratoezicht bij de bushaltes. Ook krijgen de jongeren van 14 tot 18 jaar eigen uitgaansavonden, voorlopig eveneens als experiment. De uitgaansgelegenheden gaan hieraan meewerken. Tieners willen graag een eigen plek of avond om te gaan stappen omdat ze op normale avonden vaak geweigerd worden aan de deur van de discotheek. Rond april volgt de evaluatie van een aantal vrijdagavond- en zondagmiddagfeesten die deze georganiseerd gaan worden. De aftrap is op 24 oktober met een feest van half acht tot half drie 's nachts. Muziek, een danszaal, een loungezaal en geen alcohol. De organisatie denkt dat er zeker 350 jongeren op het feest afkomen.

Capelle aan den IJssel

Buurtmoeders en mentoren moeten risicjongeren op goede spoor houden

Een extra jongerenwerker, drie buurtmoeders en twee mentoren. Deze en nog enkele anderen moeten de komende jaren voorkomen dat risicjongeren in Capelle zich gaan misdragen of, erger nog, afglijden naar de criminaliteit, aldus het **Rotterdams**

Dagblad van 9 oktober. Van het rijk ontving de IJsselgemeente onlangs 1,7 miljoen euro voor een twintigtal projecten, die onder de naam Support zijn samengebracht. 'Support is ondersteuning. En ondersteuning is preventie,' legt wethouder René Binnendijk (sociale zaken) in een paar woorden het doel van Support uit. Het project Support gaat de komende maanden geleidelijk van start. Een van de onderdelen waar al vrij snel mee wordt begonnen is het buurtmoederschap. In drie wijken, Schollevaar-Oost, Middelwatering en Oostgaarde, wordt een deskundige aangesteld. Die heeft bij voorkeur dezelfde nationaliteit of achtergrond als de (meeste) risicjongeren die bij haar in de buurt wonen. De drie buurtmoeders moeten één dag in de week naar school, acht maanden lang. De rest van de week zijn zij er om voorlichting te geven op bijvoorbeeld consultatiebureaus, buurthuizen, scholen maar vooral bij het gezin thuis. Het buurtmoederschap is een betaalde baan.

Gekozen is voor buurtmoeders, en dus niet voor buurtvaders, omdat de ervaring leert dat vrouwen gemakkelijker communiceren met het eigen geslacht. 'Een toch niet gering aantal risicjongeren woont alleen bij de moeder of komt uit een gezin waar de vader zich nauwelijks met de opvoeding bemoeit,' denkt de wethouder. 'Het contact loopt dus veelal via de moeder.'

Een belangrijke taak van de buurtmoeder is het stimuleren van ouders om hun kind minimaal twee dagdelen in de week naar de peuterspeelzaal te brengen: 'Kleine kinderen, die thuis geen Nederlands spreken, zijn gebaat bij vroegschoolse educatie. Neem een vierjarige Antilliaanse kleuter die nog nauwelijks Nederlands spreekt. Van zo'n humpie weet je dat, als daar niets aan wordt

gedaan, hij in een later stadium vrijwel zeker op school uitvalt. Met een beetje pech staat zo'n jongen op zijn achttiende bij de rechter.'

Preventie is het kernwoord van Support. Het op het goede spoor houden van risicjongeren. 'Of het weer op het goede spoor krijgen van jongeren. Want sommige zijn er al met één been af,' vult de wethouder aan. Het project is bedoeld voor jongeren tussen de nul en 24 jaar. 'Maar het accent ligt bij de eerste groep, de jongsten.' Hoeveel jongeren het precies betreft, weet de gemeente niet. 'Zo'n honderd,' schat Binnendijk. Een groep die ook in Support zit, zijn de kinderen van de overwegend moeilijk bereikbare Roma-families in Schollevaar-Oost. 'Van deze kinderen is bekend dat zij onregelmatig naar de basisschool gaan. Bijna geen enkel zigeunerkind gaat naar het voortgezet onderwijs. Als ze achttien jaar zijn, hebben ze geen enkel papiertje. De startkwalificatie waarmee hij of zij de rest van zijn werkende leven in moet, is heel erg laag. Met Support willen proberen het schoolverzuim onder deze groep te verminderen. Ouders moeten worden gestimuleerd en geactiveerd om hun kinderen naar school te sturen. Maar tegelijkertijd moeten er ook grenzen worden gesteld. De leerplichtambtenaar zal bij dit project een niet onbelangrijke rol spelen.'

Om de oudere jongeren een beetje wegwijs te maken in de grote wereld, worden twee mentoren aangesteld. 'Want niet elke jongere van zestien heeft ouders die hem of haar bijstaan. Je hebt ouders die op een bepaalde leeftijd tegen hun kind zeggen: zoek het zelf maar uit. Voor hen is er de mentor. Hij ondersteunt ze bij hun huiswerk, maar gaat ook met ze, als dat nodig is, naar de huisarts.'

'Support is eigenlijk bedoeld om de gaten in de huidige hulpverlening te dichten,' besluit Binnendijk. 'Er is in Nederland een lappendeken aan instanties. Maar niet alle instanties sluiten naadloos bij elkaar aan. Die gaten gaan we nu opvullen.' Behalve Capelle hebben ook andere middelgrote gemeenten als Spijkenisse,

Vlaardingen en Zoetermeer een flinke bijdrage van het rijk gekregen

Den Bosch

Baan ingeleverd voor ideaal in eigen wijk. Het onbehagen borrelde al even, maar op dinsdagmiddag 11 september kookte het over. Samen met collega's staarde Bosschenaar John van den Wildenburg ongelovig naar het WTC-drama op de televisie. Overmand werd hij door het gevoel te willen vluchten, op zoek naar iets vertrouwds. Een misplaatste grap van een collega gaf het zetje: hij pakte zijn tas en is gegaan, aldus het **Brabants Dagblad van 11 september**.

Tijdens de lange treinreis van Zoetermeer naar Den Bosch nam hij het besluit te stoppen met zijn riante baan als voorlichter. 'Wat is het waard als je kinderen niet vrij en veilig kunnen opgroeien?' De instortende torens hadden bij hem hetzelfde desolate gevoel gegeven als toen zijn dochtertje in elkaar was geslagen, zomaar toen ze twee pakken melk was gaan halen. 'Op heel verschillend niveau draait het om hetzelfde: gebrek aan respect voor elkaar en de dingen om ons heen.'

De Bosschenaar vertelt het op het zonovergoten picknickplein van de Oosterhoeve. Op deze prachtplaats aan de Oosterplas, waar van oudsher een kinderboerderij zit, werkt hij nu aan zijn ideaal: een plaats waar de hele wijk komt en zich thuis voelt. Kinderen van elke leeftijd en plumage, ouders, ouderen, mensen die moeilijk meekunnen. Dat is geen vanzelfsprekendheid, want in de Aawijk ligt de spanning dicht onder de oppervlakte. Nergens anders in en Bosch stemden zoveel mensen op de LPF. Van den Wildenburg vindt dat niet vreemd. Het predikaat achterstandswijk ontbreekt, dus de subsidiekraan blijft dicht en er is amper aandacht van bestuurders. Ondertussen broeit er bloet de onvrede. In de Aawijk gaan groepen hun eigen weg. De kinderboerderij bijvoorbeeld is 'van de vrije school', zo wordt het althans gevoeld. Uif welke hoek ook, ze is herhaaldelijk mikpunt van agressie en vernielingen. Kort voor de zomervakantie nog is een sportdag met veel agressie ver-

knald. Kinderen van de ene groep kunnen zomaar klappen krijgen van die van de andere.

Die sfeer hoopt Van den Wildenberg te doorbreken. Met steun van de provincie heeft hij zeven maanden lang de haalbaarheid van zijn ideaal kunnen onderzoeken. Ondertussen zijn een vlindertuin, een paddestoel en een kabouterbos aangelegd. Er komen tweehonderd volkstuinjes voor de kinderen van alle zes de basisscholen. Ouderen uit de wijk gaan hen begeleiden zodat jong en oud elkaar weer leren kennen.

Het klinkt idyllisch, maar is de wijkjeugd te paaien met kikkerdril en zelfgekweekte tomaatjes? Van den Wildenberg weet dat sommige hem een warhoofd vinden. "En het is best sjoeren en trekken om mensen mee te krijgen. Maar het begint te werken. Kinderen van allerlei basisscholen komen al helpen. Zij hebben nog die verwondering over die zaadjes die ze in de grond stoppen en die al snel radjes is. Vragen ze: wanneer mogen mijn kersen de grond uit?"

Wachtend op antwoord op nieuwe subsidie-aanvragen, maakt Van den Wildenberg zich over brood op de plank voor hem, vrouw Anja en vijf kinderen weinig zorgen. "Een baantje kan ik hier in de wijk altijd wel vinden."

Utrecht

Daklozen en bewoners samen aan de dis Erwin Lindemeyer uit de Kwartelstraat heeft eerlijk gezegd zelden met een dakloze gepraat. Ooit een keer met een Straatnieuwsverkoper en dat was het wel zo'n beetje, aldus het **Utrechts Nieuwsblad van 7 oktober**. Dakloze Achmed kan zich niet herinneren dat wat je kunt noemen een 'gewoon' mens de laatste jaren heeft gevraagd waarom hij op straat leeft. Zondagavond zitten ze samen te eten in het hostel aan de Sartreweg.

Het diner is georganiseerd door Rens Meijkamp en zijn vrouw Andrea Hauser uit de Vogelenbuurt. Bij hen in de buurt komt over een paar jaar een hostel voor verslaafde daklozen en daar wordt best over gemopperd, zegt Hauser. Daarom leek het

hen een goed idee buurtbewoners en daklozen met elkaar in contact te brengen. Want als je niks van elkaar weet, weet je ook niet waar je het over hebt, vindt Hauser. Een van de bestaande hostels wilde wel meewerken. Hauser: "Voor daklozen is dat de meest laagdrempelige plek om zoiets te doen. En mensen uit onze buurt zien eens een hostel van binnen." Zo'n 25 bewoners en een kleine tien daklozen zaten aan tafel. Meer buurtbewoners hadden zich aangemeld, maar er was niet meer plek. Lindemeyer staat niet afwijzend tegen de komst van een hostel. Maar hij wil graag iets meer weten over mogelijke toekomstige bewoners. Het verhaal van Achmed vindt hij bijzonder om te horen. Vrolijk is zijn verhaal niet. "Mijn ouders weten niet dat ik verslaafd ben," vertelt Achmed. "Ik ben al vier jaar niet meer thuis geweest. Ik zie er zo onverzorgd uit, zo kan ik mij niet laten zien. Het is ontzettend stom dat ik verslaafd ben geraakt. Ik wil er graag vanaf." Voor Achmed is het de eerste keer dat hij in een hostel komt. Hij woont sinds drie jaar op straat. "Ik zou heel graag in het nieuwe hostel willen wonen. Nog liever zou ik hier blijven. Ik wil een normaal leven gaan leiden, zodat ik weer naar huis kan." Zijn buurman Hendrik Mooij moet er juist niet aan denken in een hostel te wonen. "Veel regels, denk ik. Niets voor mij." Mooij leeft sinds 1995 op straat, toen hij terugkwam uit Bosnië, waar hij zijn dienstplicht vervuld had. Als dakloze heb je alleen jezelf en dat heeft wel wat, probeert hij Paula Hagenbeek uit te leggen. Hagenbeek is met man en drie kinderen naar het diner gekomen. "Wij wonen in de binnenstad en daar zie je daklozen. Wij willen de kinderen laten zien dat dat ook gewone mensen zijn."

Rotterdam

Vrouwenwraak in de dierentuin. Bij de Prins-Alfredherten in Diergaarde Blijdorp heeft vrouwtje Althea de macht overgenomen van mannetje Chico, die plotseling van een echte macho is gedegradeerd tot een ondergeschikte. En dat komt alleen maar omdat hij tijdelijk een belangrijk machtsmiddel is 'kwijtgeraakt': zijn

gewei, aldus de **Metro van 26 september**. Volgens Constance Alderlieste is het niet zo uitzonderlijk dat een mannetje zijn gewei verliest, dan gebeurt elk jaar. Maar dat een vrouwtje wraak neemt op het mannetje is uniek. Chico heeft het Althea niet gemakkelijk gemaakt. Hij was zeer onvriendelijk. Maar een week geleden zijn de rollen omgedraaid. Hoewel hij iets groter is dan zij, kan hij niet meer tegen haar op, zonder zijn machtsmiddel het gewei. Nu staat hij in de greppel, daar laat Althea hem met rust. Daar staat een beetje te dromen over betere tijden en dat kan nog wel een maand of vier duren. Met vergelijkingen tussen de dierenwereld en de mensenwereld moet je voorzichtig zijn, maar misschien zet deze situatie mannen wel aan het denken. Of Chico zijn lesje heeft geleerd weten we na zo'n vier maanden.

Diana van Oort

stimio

De schakel in uw

communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Een adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs.

Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FIOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politieuseum, Compaq Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?
Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

COMMUNICATIE PROJECTEN BY

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

HSA001000177
190
Tijdschriften MO

Den Bommel 2
4194 TZ Meteren
Tel 0345 - 569844
Fax 0345 - 569825
e-mail stimio@wxs.nl